ISSN 1334-8892

MATKO

ČASOPIS OGRANKA MATICE HRVATSKE U BIZOVCU

BROJ 34, GODINA XVIII, 2020.

Snimio: Dubravko Maričić

Čestit Božić
i sretna Nova godina!

DIVANIO DEDO STARI

Divanio dedo stari,
Još mu pamtim teške reči.
Zapalji' ću sve salaše,
izgore' ću svi ambari.

Ružno vreme ide deco,
onaj s kosom uvek preti.
Još trojica s njim jašeju,
sačuvajte dom nam sveti.

I čuvajte reč hrvatsku,
reč slavonsku, reč šokačku.
Ponosni smo uvek bili,
sačuvajte jezik mili.

Sačuvajte plodne njive,
tuđa j' zemlja škrta, tvrda.
Poljubite ravna polja,
pomilujte krotka brda.

Tuđe reči svako-malo,
uvlače se poput guje.
Jezikom se deco moja
vekov'ma narod truje.

Zorislav Vidaković

Selo moje malo…

Ovaj broj Matka trebao je izaći još jesenas, ali neki suradnici, članovi, a i poneki čitatelji rekli su mi da je najbolje da izađe krajem godine, uobičajeno za Božić! To je vrijeme darivanja i Matko im dođe na vrata kao najljepši poklon. Naravno, nije to bio jedini razlog, ali odlučili smo da je to ipak najbolje vrijeme izlaska.

Na žalost, ovaj Božić nije kao prijašnji Božići, ili bolje rečeno, ovakav Božić još nikada nismo imali. Najljepši i najpopularniji katolički blagdan uslijed pošasti pandemije potpuno se promijenio. Ljudi se više ne smiju družiti, boje se jedni drugih i nose maske, stvarnost nam je postala kao ružan san ili kao da se obistinio neki strašan znanstvenofantastični film.

Kao nikada do sada i ovaj moj urednički uvodnik je tmuran i bez imalo radosti koje nam je donosilo došašće i veliki blagdan Božić. Nikome više ništa ne znače božićni ukrasi i šarenilo, a i crkve su uslijed ove globalne pošasti poluprazne. Čak ni zornice, koje su bile najljepši dio adventa, nisu više što su bile.

Ove godine umro je veliki češki redatelj Jiří Menzel i veliki prijatelj Hrvatske, a vjerujem da se većina vas sjeća njegovog filmskog remek-djela *Selo moje malo* u kojem svojim izvanrednim humorom ismijava ondašnji način života u malom selu za vrijeme socijalizma. Gledajući nedavno, tko zna koji put, ovaj film, shvatio sam koliko sličnosti ima s nama danas i kako se od tada vrlo malo promijenilo. Mali ljudi opet su prepušteni sami sebi, a pohlepni i dalje kolo vode.

Sljedeće godine čekaju nas dva bitna događaja: popis stanovništva i novi lokalni izbori. Podsjetimo se ovdje kakva je bila osobna karta Općine Bizovac i našeg mjesta te 2011. godine. U cjelokupnoj općini živjelo je tada 4507 stanovnika, a najveće mjesto i središte općine, Bizovac imao je 2029 stanovnika. Svih ovih godina umiralo se puno više nego što se rađalo djece, i prateći na kraju svake godine te statistike, možemo zaključiti da će nas sljedeće godine biti manje barem 10 %, kao da nam je izumrlo jedno od sela. A ovih dana, uslijed pandemije, smrtnost je i daleko veća i gotovo ne prođe dan da netko ne ode na onaj svijet. Kako čovjek onda može biti radostan, bez obzira što dolazi Božić?

Svaki božićni Matko svojevrstan je rezime protekle godine. Ova na izdisaju, 2020., mnogima je brzo prošla. A kakva je bila, svatko ima svoj sud; manje smo se družili, vjenčavali, ljetovali, slavili, posjećivali sportske događaje... a više smo bili s obitelji, čitali, učili, na daljinu radili, previše gledali u razne ekrane, gubili živce pa ih pronalazili. Mnoge smo događaje preskočili: tradicionalne Ljetne večeri nismo imali, promocije knjiga koje smo izdali, razne druge priredbe i svečanosti... Ali i dalje smo tu za vas, nudimo bijeg od stvarnosti kroz priče i pjesme, vraćamo vas u prošlost i neka ljepša vremena. Možda nam taj pogled u prošlost pruži malo nade, možda postanemo svjesni posljedica koje je ova godina na sve ostavila. Tek kad nešto ili nekoga izgubiš, shvatiš koliko ti znači, pa bila to osoba, ili donedavno banalne stvari poput ispijanja kave u najdražem kafiću, slobode kretanja, zagrljaja, rukovanja, spontanog druženja.

Još jedan Matko i još jedan Božić je pred nama. Ostaje mi samo još da vam u ime svih članova Ogranka Matice hrvatske u Bizovcu, svih suradnika Matka i u svoje ime poželim blagoslovljen Božić i sretnu novu 2021. godinu.

Urednik

IMPRESSUM

Časopis Ogranka Matice hrvatske u Bizovcu

Broj 34, godina XVIII, 2020.

Nakladnik
Ogranak Matice hrvatske u Bizovcu
Kralja Tomislava 89, 31222 Bizovac
e-mail: maticahrvatska.bizovac@gmail.com
Telefon: 098 9458695

Glavni i odgovorni urednik
Vjekoslav Đaniš

Lektorica
Tajana Domanovac

Suradnici u ovom broju
Željko Erić
Antun Novoselić
Zrinka Blažević
Ivan Erić
Ivica Baković
Srećko Vuković
Anica Uremović
Dalibor Cvetković
Milan Ladišić
Slaven Školka
Kristina Mitrić
Snježana Glavaš
Adam Rajzl
Zorislav Vidaković

Pokrovitelji izdanja
Općina Bizovac

Prijelom i tisak
GRAFIKA d.o.o., Osijek

Bizovac, prosinac 2020.

Ovaj broj časopisa je besplatan

ISSN 1334-8892

ANI GALOVIĆ

Nisu imali priliku odrastati!

Ani Galović rođena je 1985.g. u Zagrebu, a odrasla je u Ivanićkom Graberju pored Ivanić-Grada. Fakultetsko obrazovanje stekla je pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Obrazovala se i osposobljavala na stručnim edukacijama iz područja logoterapije i pedagogije, dječje psihologije te rada s osobama s intelektualnim oštećenjem. Piše prozu socijalne, duhovne i ratne tematike. Prošle godine objavljena joj je zbirka kratkih priča „Dječak koji je volio prozore", o djeci oboljeloj od malignih bolesti. Autorske članke pisala je za razne internetske portale, među ostalima: Centar uspjeha, Vjera i djela, Laudato te magazin CroVienna za Hrvate u Austriji te Hrvatski tjednik. Uređuje internet-stranicu Žute čizme na kojoj objavljuje tekstove vezane uz bitku za Vukovar 1991. godine. Ove godine Ogranak Matice hrvatske u Bizovcu objavio joj je knjigu „Mama, ne vidim nebo" koja je izazvala veliki interes javnosti što je bio samo jedan od povoda za ovaj razgovor.

Ani Galović

Ani, prošle godine objavili ste svoju prvu knjigu pod naslovom *Dječak koji je volio prozore*. Kako ste došli na ideju za zbirku kratkih pripovjedaka o djeci koja se liječe na onkologiji?

- ***Dječak koji je volio prozore*** prvotno je bio internetski blog na kojem sam godinama objavljivala tekstove i aktivnosti svakodnevice vezane za vrijeme provedeno na onkološkom odjelu, ali i informacije vezane za senzibilizaciju javnosti. Sama ideja nastala je u razgovoru s prijateljima koji su o onkologiji imali predrasude i informacije koje su ih zbunjivale. Dijelom sam je obradila u svojem diplomskom radu na fakultetu pod nazivom *Psihološki pristup crtežu djeteta oboljelog od maligne bolesti i neke logoterapijske naznake* gdje sam prikazala kako dijete koje se trenutno liječi vidi smisao svoje bolesti, patnje, života po načelu logoterapije i kako ga iskazuje na crtežu. S obzirom na to da je kod nas danas teško naći izdavača ako niste već afirmiran autor, na preporuku bliske prijateljice poslala sam im materijale i link na tadašnju stranicu i tema ih je zainteresirala. Koliko znam, ovakva forma knjige o dječjoj onkologiji nije postojala kod nas do tada.

Ovaj vaš književni prvijenac promovirali ste već na nekoliko mjesta. Aktivni ste i na društvenim mrežama pa i na taj način komunicirate s publikom. Kako čitatelji reagiraju na ove bolne i nesvakidašnje priče?

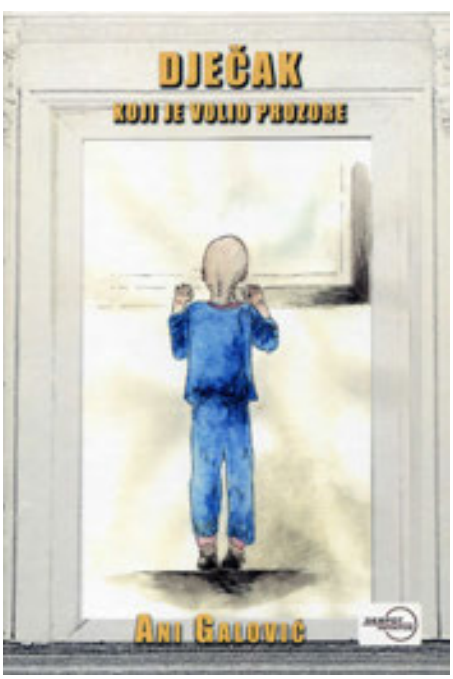
- Koristim suvremenu tehnologiju komuniciranja jer povratna informacija puno govori o kvaliteti vašeg rada. Tema pedijatrijske onkologije, iako teška ima svoju publiku. Većinom su to obitelji koje se susreću ili su u nekom periodu života i sami prolazili kroz onkološki odjel, no tu su i prijatelji, liječnici, svećenici koji često imaju priliku susresti se s oboljelima kao i čitatelji koje tema zainteresira. Reakcije su vrlo emotivne, ljudske rekla bih, ali uvijek s porukom da su dobrodošle jer otkrivaju pozadinu s druge strane onkološkog prozora.

Kada je počeo Domovinski rat 1991. godine, imali ste samo šest godina. S obzirom na godine a i udaljenost od ratišta, kako ste se uopće zainteresirali za stradanja Vukovara i hrvatskih branitelja?

- Moj rodni Ivanić-Grad ne može se mjeriti u ratnim stradanjima s gradovima poput Vukovara, Petrinje, Dubrovnika, no dao je svoj obol, nažalost, i u civilnim i braniteljskim žrtvama. Djed Antun također je branitelj, kao djetetu sve vam je novo i nepoznato, zanimljivo. Tako je bilo s djedovom uniformom, kapom, a kasnije u životu i razgovor o samim ratnim događajima. No, najveća zainteresiranost razvila se tijekom studija kroz spomenutu logoterapiju. U kontekstu Domovinskoga rata poveznica u tome bili su vukovarski branitelji koji su preživjeli srpske logore. No, kraj istraživanja donio je sve više zainteresiranosti za sve što o Vukovaru nisam znala i moje bilješke u razgovoru s njima koje nisam htjela ostaviti samo za sebe. Kasnije su nastala prijateljstva i krug se jednostavno širio.

Na internetu uređujete stranice posvećene vukovarskim braniteljima pod naslovom *Žute čizme* na kojima se bavite nepoznatim ili malo poznatim događajima i sudbinama. Tko vam pomaže u radu i kakav je interes javnosti za ovaj portal?

- Samo pisanje bazira se na istraživanju i analiziranju informacija, a u tome svakako imam pomoć svojih prijatelja i suradnika; Vukovarke i vukovarske književnice Tanje Belobrajdić, magistra povijesti Borne Marinića, umirovljenog policijskog službenika Nenada Barinića, pukovnika Hrvatske vojske u mirovini Damira Radnića. Oni su osobe koje najčešće „zovem u pomoć" ili za savjet kada je potrebno provjeriti informacije kako bi se radilo na kvaliteti sadržaja. Interes je van mojih očekivanja za jedan nekomercijalni izvor informacija.

Naslovnica knjige *Dječak koji je volio prozore*

Vaša druga knjiga *Mama, ne vidim nebo* izašla je nedavno u izdanju bizovačkog Ogranka Matice hrvatske. Zašto ste se odlučili za nas kao izdavača i koliko ste u konačnici zadovoljni ovom suradnjom?

- Knjiga o poginuloj, ubijenoj i nestaloj vukovarskoj djeci najteži je pisani posao kojeg sam se do sada primila, a vjerujem da će tako i ostati. Kada sam shvatila da povremeni internetski članci neće biti dovoljni kako bi se zavjet šutnje koji nad temom stoji punih 29 godina skinuo, razmišljala sam o izdavaču. Nisam željela komercijalnog izdavača kojem će na prvom mjestu biti zarada, profit i reklama ili koji će ovu temu koristiti u bilo kakve propagandne svrhe. Tema zaslužuje isključivo dostojanstvo i poštovanje u svakom svom dijelu. Danas mogu reći kako sam vrlo

zadovoljna suradnjom jer smo zajedno radili svaki korak, uvažavali prijedloge i promjene, mijenjali ono što smatramo potrebnim, a sve sa saznanjem da je tema teška, osjetljiva i zahtjeva maksimalno poštovanje.

Koliko je trajao rad na istraživanju i prikupljanju materijala za ovu knjigu i s kakvim ste se sve problemima susretali tražeći podatke do kojih je, vjerujem, bilo vrlo teško doći?

- Rad je trajao oko dvije pune godine, s obzirom na to da prije toga nigdje nije postojao popis smrtno stradale djece, osim zapisa iz tadašnjeg Medicinskog centra Vukovar. Saznati okolnosti njihovog stradavanja bilo je zaista teško. Osim toga, pronaći i zadobiti povjerenje članova obitelji stradale djece kako bih im uopće objasnila što radim, zašto je to važno i kako ni pod koju cijenu neću izigrati njihovo povjerenje, također je bio dodatan izazov. Problemi su najviše bili vezani uz nalaženje kontakata i provjeru informacija kako slučajno koga ne bih nepravedno izostavila ili zapisala okolnosti stradanja koje ne odgovaraju istini.

Pristup ovoj knjizi je dokumentaristički, ali s obzirom na to da je riječ o potresnim sudbinama djece, morali ste ovoj problematici pristupiti vrlo pažljivo. Tekstovi, iako objektivni, nisu hladni već prožeti lirskim elementima što svakoj priči daje posebnu vrijednost. Na kakav je odjek knjiga naišla u javnosti?

- Kada se opraštate od bliske osobe na posljednjem ispraćaju obično netko održi govor u kojem preminulom zahvaljuje na vremenu koje nam je darovao, navodi po čemu je osoba bila posebna, što je voljela, možda neku pojedinost ili anegdotu iz života. Sve to htjela sam učiniti u knjizi za poginule male Vukovarce. Oni to nemaju, nisu imali priliku odrastati, djetinjstva i obitelji nepovratno su im uništene, pojedini nemaju grobnice, ili su sahranjeni u neoznačenim grobovima, pojedini nemaju ni živućih članova obitelji, a ubijani su na najstrašnije moguće načine. Među njima postoje i moji vršnjaci i smatram svojom dužnošću dati do znanja njihovim bližnjima ali i hrvatskoj javnosti, povijesti kako nisu zaboravljeni. I ne smiju biti. Javnost je zainteresirana, vjerujem kako je to rezultat jednog drugačijeg pristupa temi gdje mogu o djeci saznati puno više osim generalnih podataka kakve obično imamo priliku pronaći. Zainteresirani su čitatelji od srednjoškolaca do umirovljenika, povjesničari, policijski službenici, liječnici, svećenici, knjižničari, vojnici, profesori u školama samo su dio onih koji je poslao povratnu informaciju. Iznenadio me odjek van granica domovine, pa je tako upita za knjigu bilo od Europe do Sjeverne Amerike i Australije...

Pored vaših, u knjigu su uvrštene i tekstovi drugih autora koji sudbine zvjerski ubijene djece stavljaju u određeni povijesni kontekst!?

Jedna od dirljivih ilustracija Vladimira Kötera

- Magistar povijesti Borna Marinić napisao je povijesni presjek Bitke za Vukovar 1991. kako bi čitatelj koji se možda prvi puta susreće s ovom temom shvatio osnove događaja toga vremena. Tanja Belobrajdić donosi iscrpan pregled istraživanja i analize za prikupljanje podataka, dok umirovljeni policijski službenik Nenad Barinić, koji je za vrijeme radnog vijeka i sam radio na pitanjima ratnog zločina, donosi zaključak zbog čega je knjiga doprinos otvaranju teme općenito. Jedan poseban dio knjige čini ratna propaganda srpskih medija koja je obilježila slom obrane Vukovara na najgori mogući način – došavši života mnogih u Borovo Commercu i na Ovčari.

Pored fotografija poginule djece u knjigu su uvrštene i vrlo bolne i dirljive ilustracije koje je nacrtao vaš suradnik Vladimir Köter. Ilustracije i fotografije su nedavno izložene u Vukovaru kao početak stalnog postava o ubijenoj djeci!?

Naslovnica knjige *Mama, ne vidim nebo*

- Nikako nisam htjela da knjiga odbije bilo kojeg potencijalnog čitatelja zbog same teme, stoga sam tražila ideju kako je približiti svima, a ilustracije mislim da mogu ako su kvalitetno odrađene. Vladimir Köter ilustrirao je nekoliko knjiga - ponajviše stripova, no rad na knjizi svakako je drugačiji od umjetničke slobode jer su ovdje u pitanju detalji crtani prema iskazima svjedoka stradanja ili članova obitelji. Osim toga, trebalo je razgovarati s braniteljima Vukovara koji prepoznaju mjesta, lokacije, uniforme i obilježja neprijateljskih vojnika koje su za to vrijeme specifične. Drago mi je što je župnik Župe sv. Filipa i Jakova u Vukovaru fra Ivica Jagodić prepoznao vrijednost i odlučio napraviti stalni postav izložbe s fotografijama djece i ilustracijama kako bi i tako doprinijeli očuvanju sjećanja na dječje živote. U organizaciji je sudjelovala grafička dizajnerica Žaklina Kurmaić i dr. sc. Dražen Živić, pomoćnik ravnatelja Instituta za društvena istraživanja Ivo Pilar u Vukovaru.

Uz vaše dvije objavljene knjige, i dalje pišete. Napisali ste nekoliko pripovjedaka s tematikom iz Domovinskog rata. Za priču *Sedmorica* ste i nagrađeni. Kako su nastale ove priče i možemo li se nadati da je na pomolu uskoro i vaša treća knjiga?

- Priče su nastale iz istraživanja Bitke za Vukovar i zapisivanja sjećanja svjedoka i preživjelih. *Sedmorica* su bazirana na istinitom događaju, no unatoč terenskim izvidima do danas nisu nađeni. Željela sam njihovim obiteljima s kojima sam surađivala na raznim drugim temama vezanim za Vukovar dati do znanja kako nisu zaboravljeni. Ne možete se ne vezati uz takve tragične sudbine koje i nakon 29 godina i dalje jednako bole. Ideja za treću knjigu postoji, no ona je za sada u povojima. Voljela bih jednog dana napisati dječji roman.

Vjernica ste i cijeli vaš život i rad prožet je vjerom u Boga. Bi li bilo uopće moguće bez vjere sve ovo čime se bavite? Pred nama je Božić, najljepši katolički blagdan, što biste poručili svojim čitateljima, čitateljima našeg časopisa i svim dobrim ljudima?

- Ne bih mogla nositi se s težinom ovih saznanja da je nemam kome predati i na koga se u tome osloniti. Jednako tako vjerujem kako su i meni drugi na put poslani s razlogom. Svim čitateljima od srca želim čestit i blagoslovima ispunjen Božić, puno zdravlja u vrijeme epidemije i puno nade za sve planove koje misle ostvariti u idućoj godini. Naravno, ljubavi i međusobnog poštovanja kroz zahvalnost za živote svojih najmilijih te dobrih knjiga i časopisa kojima će hraniti svoj um i dušu!

Razgovarao: Vjekoslav Đaniš

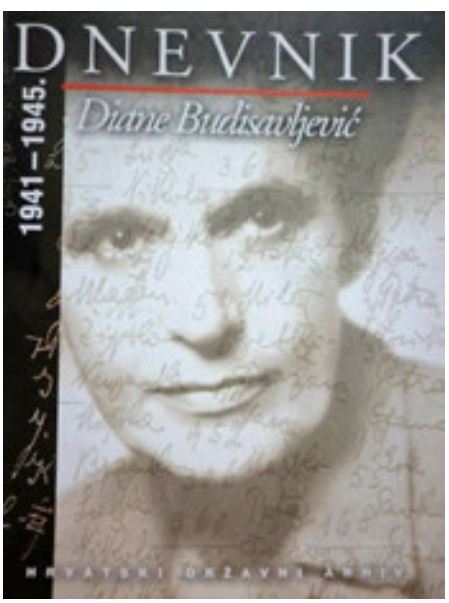
Istina je voda duboka!?

Da, i nakon gotovo 30 godina samostalnosti u Hrvatskoj je istina još uvijek „voda duboka“. Pravo na nju polažu samo neki. Kažu, okrenimo se budućnosti, povijest je ionako dobro poznata, pa rekli smo vam što je i kako bilo. Oni su povjesničari, a svi ostali su revizionisti! Iako bi osnovno načelo svakog povjesničara trebalo biti neprestano traganje za novim dokazima o pravom stanju stvari, pa i revizija postojećih, pogrešnih znanja i spoznaja dobivenih uslijed nedostatka ovih novih dokumenata, dokaza i spoznaja!? Kao da je povijest dogma, apsolutna i nepromjenjiva istina, jednoumlje. Uz titulu revizionist uglavnom idu i prefiksi desni, klero, fašistički… što nam jasno pokazuje tko su ti s apsolutnim pravom na istinu. I tko su danas ustvari ljevičari, ateisti, antikatolici, antifašisti u Hrvatskoj? Postoji li uopće potreba za takvim podjelama danas? Suština svakog, a osobito javnog djelovanja danas bi trebala biti opći interes države Hrvatske i svih njenih stanovnika. Samo to i ništa dalje od toga. Svjetonazor i vjeroispovijest nije i ne bi trebala biti bitna. Hrvat je katolik, ali i pravoslavac (postoji Hrvatska pravoslavna crkva, čije značenje država obezvrjeđuje u korist SPC-a, dokazanog neprijatelja hrvatske države), a Hrvat je i musliman („ozloglašena“ NDH je prva u Europi omogućila muslimanskoj zajednici slobodu vjeroispovjesti) i Hrvat je jednako i svatko bez obzira kojoj etničkoj zajednici i manjini pripada, tko ima vrijedeće hrvatske dokumente i tko voli i osjeća Hrvatsku kao svoju domovinu. Nema velikih i malih, samo Hrvati. Tako ne postoji lijeva i desna povijest, nego samo hrvatska. Kakva god da je, ali mora biti temeljena na neprestanom istraživanju i pravim vjerodostojnim dokumentima, a ne na svjetonazorskoj propagandi. Takva nam se povijest i danas nameće kao jedina i apsolutna,

Plakat filma „Dnevnik Diane Budisavljević“

kao dogma, a za metode prihvaćanja iste ne upotrebljava se istraživanje, učenje, logično zaključivanje, nego dobro znana komunistička metoda INDOKTRINACIJA. Odavno nema Broza, Staljina, KPJ, Jugoslavije, ali metoda je i dalje u uporabi. Najočitiji primjer tome je odluka Ministarstva obrazovanja da se jedan igrani film (a ne dokumentarni kako se lažno predstavlja)

Knjiga Dnevnik Diane Budisavljević
u izdanju Hrvatskog državnog arhiva

uvrsti u nastavni kurikul, čija je fabula rađena tako da ostavi dojam (Hrvati su veći fašisti od Talijana, veći nacisti od Nijemaca, veći antisemiti od Srba, djecoubojice i koljači golorukog srpskog naroda), a ne s ciljem edukacije (što bi svrha filma u nastavnom programu trebala biti) i upoznavanja sa znanstveno dokazanim povijesnim činjenicama. Vrhunac propagandnog duha filma je sam plakat za film na kojem piše: Istinita priča o najboljim ljudima u najgorim vremenima!? To i ne bi bilo sporno da autori slogana ne prodaju priču o Diani Budisavljević kao o hrvatskom Oskaru Schindleru, kao nekoj „Wonder-woman“ koja je sama spasila više od 10.000 djece u zloglasnoj NDH pored tisuća do laktova okrvavljenih ustaša. Usporedba sa Schindlerom zapravo je neumjesna. Za razliku od Schindlerovih štićenika Židova, ljudi kojima je pomagala Diana Budisavljević nisu bili izravno životno ugroženi. Odnosno, život im nije bio ugrožen u smislu da ga nekim izravnim postupkom želi oduzeti neki režim, državni sustav ili čovjek. Život im je bio ugrožen, ali od bolesti, gladi, iscrpljenosti, a u to su stanje dospjeli zbog niza ratnih okolnosti izazvanih uglavnom djelovanjem četnika i partizana, kao i 200.000 izbjeglica s područja cijele NDH, koji su također gladni i koji također obolijevaju. Stvarni heroj je tadašnja hrvatska država koja je nastojala popraviti to stanje i većina hrvatskog naroda koji je i mimo službenih institucija, bio suportivan za sve potrebite. I Diana Budisavljević je imala u tome hvalevrijednu ulogu, ali je ne treba precjenjivati. Kulminacija njezina angažmana u zbrinjavanju djece slijedi nakon vojne akcije na Kozari kojom je razbijena pobunjenička „republika“ (ondašnja SAO Krajina). No i ovdje je njezina uloga moguća tek uz dozvolu i, u nekim elementima, uz poticaj državnih vlasti. Dakle, ako Diana

Budisavljević radi nešto dobro, onda nešto tog dobrog treba pripisati i NDH koja joj omogućava to djelovanje. A jesu li se autori filma usudili tako postaviti stvari? Baš i ne. Dokumenti pokazuju da je zapovijed za pomaganje djeci stigla od samog poglavnika Ante Pavelića. Liječnike za pomaganje odraslima i djeci u prihvatnim centrima slalo je Ministarstvo zdravstva NDH, a smještaj djece osiguravalo je Ministarstvo udružbe NDH. Tada se u pomaganje toj skupini (što nije bilo moguće bez dozvole države) uključila Diana Budisavljević sa suradnicima, a uz njih bili su tu i Crveni križ, Caritas, redovi časnih sestara i brojni drugi hrvatski građani. Pomaganje nije bilo protiv sustava kao Schindlerovo. Dostupni dokumenti dalje zorno pokazuju da su djecu na udomljavanje uzimali mnogi od običnih građana preko poduzeća i institucija do ustaških pukovnika. Diana Budisavljević nije se morala boriti protiv sistema (eventualno ga je trebalo malo pogurati tu i tamo), ali ni protiv običnih ljudi. Mnogi su uzimali djecu na skrb, i bogati i siromašniji, u svemu je posredovao i Caritas i katoličke župe, a dugačak je popis gradova i sela u srednjoj i sjevernoj Hrvatskoj gdje su zbrinjavana kozaračka djeca. Među ostalima, žena ustaškog pukovnika Servatzyja povela je sa sobom u emigraciju i jednog malog kozaračkog dječaka Peru koji je ostao bez igdje ikoga, a koji je u argentinskom slobodnom društvu proživio svoj život. I bez obzira na podrijetlo, bio potpuno integriran u hrvatsku emigrantsku zajednicu u Buenos Airesu. I OZNA je zaključila da je Ženska loza ustaškog pokreta pridonijela skrbi o kozaračkoj djeci. Odmah poslije rata OZNA je istražila što se s kozaračkom djecom događalo u Sisku. Napravili su elaborat koji je sadržavao čak i precizne tlocrte dvorana i prostora u kojima su djeca bila smještena. Elaborat je zatim uzela Marija Šoljan-Bakarić, žena komunističkog upravljača Hrvatskom Vladimira Bakarića i kao dužnosnica Antifašističke fronte žena (AFŽ) elaborat je spremila u svoju ladicu i ondje ga držala dvadesetak godina! Na kraju ga je predala Institutu za povijest radničkog pokreta Hrvatske, u nadi da će tu biti sačuvan „za generacije“. No zbog dolaska demokracije, elaborat je srećom stigao do Hrvatskog državnog arhiva i ondje ga svatko zainteresiran može pregledati. I u njemu se može vidjeti kako je OZNA konstatirala da je brizi o kozaračkoj djeci u Sisku, uz ostale, bitno pridonijela i Ženska loza ustaškog pokreta, čije su pripadnice bile izravno angažirane na pomaganju i zbrinjavanju dječje izbjegličke skupine. Recimo, u sisačkom prihvatilištu za djecu kuhalo je desetak kuharica. Čelnicu Ženske loze Juliju Šepić nakon svega poglavnik Ante Pavelić odlikovao je upravo s obrazloženjem da je dobro organizirala pomoć kozaračkoj djeci. Moglo bi se tako dugo nabrajati elementi koji bi se trebali naći u tom filmu, a koji bi na jedan drugi način prikazali i stanje u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, odnosno, postupke njezina vodstva, vojnika, dužnosnika pa sve do običnih građana.

Djeca sa Kozare

Tada bi parola „Istinita priča o najboljim ljudima u najgorim vremenima“ dobila sasvim drugo, pravo značenje. Ovako su hrvatski školarci PRISILJENI gledati film u kojem su prikazani samo fragmenti događaja i to prilično sugestivno selektivno. Nipošto ne treba umanjivati ulogu Diane Budisavljević jer bismo onda činili točno ono što su komunisti radili pedeset godina, gradili priču o dobroti i humanosti na račun nekog urođenog hrvatskog antisrpstva i antisemitizma, a time i kolektivne krivnje i poricanja prava na vlastitu državu. Priču treba ispričati točno onako kako se dogodila, gdje se kredit, ako se već želi davati, treba dati svim akterima priče na istinit i pravedan način. Ono na što nikako NE SMIJEMO pristajati je nametanje priče našim mladima da se trebamo sramiti postupanja našeg naroda za vrijeme Drugog svjetskog rata gdje se stječe dojam da su ljudi namjerno zažmirili dok je zlo mahnitalo, a samo su hrabri pojedinci činili dobro.To jednostavno nije istina. Hrvatski narod se ponašao za vrijeme te humanitarne krize IDENTIČNO kao za vrijeme Domovinskog rata, s otvorenim srcem i humanošću za svakoga, i za svojeg vojnika kao i za bolesno ratno siroče. Nemojmo nikada dopustiti da nas uvjere u suprotno!!

Dalibor Cvetković

Cvjetna strana Galileje

„Anđele i platno bijelo u kom' bješe sveto tijelo.
Ufanje mi uskrslo je, Krist, moj Gospod i sve moje;
Pred vama će tamo gdje je cvjetna strana Galileje.
Znamo da si doistine uskrsnuo, Božji Sine;
Pobjedniče, Kralju divan, budi nama milostivan! Amen, aleluja!"

**(izvod iz misne molitve „Svetoj Žrtvi uskrsnici dajte slavu krštenici!")*

Krajem lipnja i početkom srpnja 2006. g. dragi Bog je meni i supruzi podario veliku milost da kao hodočasnici posjetimo Svetu zemlju i osam dana hodamo stopama Isusa Krista, po autentičnim mjestima iz Novog Zavjeta. Na aerodromu „Ben Gurion" u izraelskom Tel Avivu čekao nas je moderan autobus koji nam je bio na raspolaganju sve vrijeme boravka u Svetoj zemlji.

Prva tri dana proveli smo u Galileji (hebr. Galil), povijesnoj pokrajini u Palestini čiji južni dio pripada Izraelu. Galileja se prostire između doline Jesreel na jugu, rijeke Litani na sjeveru, Sredozemnoga mora na zapadu i rijeke Jordana na istoku. Za uprave palestinskoga tetrarha Heroda Antipe u Galileji se rodio Isus Krist. Galileja je 1922. g. podijeljena između Palestine (od 1948. Izrael), pod britanskom upravom i Libanona, pod francuskom upravom. Glavna gradska i povijesna središta su: Nazaret, Kafarnaum, Magdala i Tiberijada.

Imali smo hotelski smještaj u Nazaretu, gradiću u kojem je živjela Sveta obitelj i jednom od najznačajnijih mjesta koja se spominju u Bibliji, mjestu Isusovog odrastanja i mjestu prema kojem je dobio ime – Isus Nazarećanin. Iako današnji Nazaret nema mnogo sličnosti s onim biblijskim, u njemu se nalazi mnoštvo, za kršćane, posebnih mjesta. Nazaret je danas moderan grad na sjeveru Izraela i nalazi se na visini od oko 350 metara iznad razine mora. Smješten je između 500 metara visokih brežuljaka. Grad iz daljine izgleda kao kompleks bijelih stepenica koje se lagano uzdižu uz obližnja brda. Udaljen je oko 25 kilometara od Galilejskog jezera te devet kilometara zapadno od brda Tabor.

U Isusovo vrijeme Nazaret je bio seosko naselje, maleno i potpuno nevažno. Prema istraživanjima, nije mogao imati više od 1.500 stanovnika, uglavnom Židova. U to vrijeme kuće su se sastojale od prirodnih spilja pred kojima su ljudi gradili dodatne zidane prostorije. Danas se procjenjuje kako u njemu živi oko 70.000 stanovnika, a sa širom regijom oko 200.000. Veći dio stanovništva samog grada čine Arapi, od kojih je skoro 70 % muslimana i oko 30 % kršćana. Do dana današnjeg vidljiv je trend smanjenja broja kršćana u poznatim hodočasničkim mjestima. Što zbog iseljavanja, što zbog malog broja djece, kršćani nestaju s Bliskog istoka.

Hodočasnici bračni par Baković uz cvjetni grm na brdu Tabor u Galileji, pored Bazilike Preobraženja

Najljepše evanđeoske stranice u svezi s Nazaretom, odnose se ponajprije na Navještenje te na povratak Josipa, Marije i Isusa iz Egipta. Isus je ovdje svoje djetinjstvo i mladost proveo odrastajući u mudrosti među nama ljudima. Nad gradom dominira bazilika Navještenja s današnjim izgledom u obliku krune iz 1969. Ona je bila prvo mjesto koje smo posjetili tijekom boravka u ovom gradu. Bazilika Navještenja začeća Blažene Djevice Marije je izgrađena na mjestu gdje se prema katoličkoj tradiciji dogodilo navještenje anđela Gabrijela Mariji. Sadašnja bazilika je zdanje napravljeno na mjestu ranijih crkava iz doba Bizanta i križarske ere. Unutar crkve na nižoj razini nalazi se mjesto navještenja, za koje se vjeruje kako je ostatak stvarne kuće u kojoj je živjela Marija.

Panorama suvremenog Nazareta

Prvi smo dan, osim u Nazaretu, boravili u Kani Galilejskoj, gdje je održana svadba – događaj iz Isusovog života opisan u Novom zavjetu. Tamo

je Isus učinio svoje prvo čudo. Kana Galilejska nalazi se šest kilometara od Nazareta prema Galilejskom jezeru. Zove se Kana Galilejska jer postoji i Kana u Siriji. Kana je danas maleno selo, a nekada je bila veće mjesto.

Na svadbu su bili pozvani i Isus, njegovi učenici i Djevica Marija. Isus je svojim dolaskom želio posvetiti ženidbu koju je kasnije uzdigao na sakrament. Kada je na svadbi ponestalo vina, Djevica Marija prva je koja se obratila Isusu za pomoć. Tamo je bilo šest kamenih posuda za pranje ruku od dvije do tri mjere (Iv 2, 6). Isus je rekao poslužiteljima da napune posude vodom do vrha, što su i učinili. Tada im Isus reče: "Zagrabite sada i nosite ravnatelju stola. (Iv 2,8)." Ravnatelj stola nije primijetio što je rekla Djevica Marija i što je učinio Isus pa se začudio, odakle se pojavilo to vino. Smatrao je da je zaručnik to vino potajno čuvao pa je rekao: "Svaki čovjek stavlja na stol najprije dobro vino, a kad se ponapiju, gore. Ti si čuvao dobro vino sve do sada. (Iv 2,10)." To je bilo prvo Isusovo čudo. Njime je pokazao da može gospodariti prirodom. Isusovi učenici povjerovali su, da je obećani Mesija. Nakon svadbe, Isus i pratnja otišli su u Kafarnaum na nekoliko dana.

Bazilika Navještenja u Nazaretu

Navečer smo s mnoštvom hodočasnika imali procesiju sa svijećama oko Bazilike Navještenja u Nazaretu.

Drugi dan našega hodočasničkog boravka proveli smo na brdu Tabor. Naime, na rubu Jizreelske doline uzdiže se ova gora visoka (588 m), usamljeno i veličanstveno. Položaj i izgled brda Tabor učinili su da je ono već u predizraelsko doba bilo smatrano „Svetim brdom", gdje su trojica apostola imali udjela u mističnom iskustvu Isusova preobraženja. U putopisu iz god. 570. spominju se tri crkve, „bazilike", na uspomenu triju sjenica što ih Petar htjede podići za Isusa, Mojsija i Iliju. Mjesto za crkvu na Taboru otkupili su 1631.g. franjevci nakon njihova dolaska u Nazaret 11 godina ranije, ali su svoj samostan i crkvu uspjeli podići tek početkom 20. st.

Nova i veličanstvena crkva dovršena je 1924. g. Budući da je za tako veliku zgradu bila potrebna iznimno masivna i snažna građa, za nju se pobrinuo naš hrvatski franjevac o. Ivan Franković, u to vrijeme povjerenik Svete zemlje za čitavu Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Pomoću svih hrvatskih biskupa uređena je veća sabirna akcija po svim biskupijama i župama i sabrana svota od c. 300.000 kruna. Za tu svotu je ponajviše nabavljena drvena građa i otpremljena u Svetu zemlju za popravak zgrada koje su ratom oštećene. Još ni to nije bilo dosta, nego je o. Ivan posebno obilazio šumske udruge i neke hrvatske velikaše te izmolio hrastove, koji su izrezani i otpremljeni u Svetu zemlju. Tako je grof Pejačević iz Našica darovao 10 hrastova, grof Eltz iz Vukovara također je dao 10 hrastova; od ovih su načinjene grede u bazilici na Taboru.

Kraj spomenika Šimuna Petra u Tabghi na obali Galilejskog jezera

Istog dana posjetili smo Kafarnaum, u antičko vrijeme palestinsko trgovište na sjevernoj obali Galilejskog jezera i središte rimske vlasti u Galileji. Arheolozi su otkopali ostatke sinagoge blizu mjesta gdje se u to doba vjerojatno nalazio grad. Nalazi se 2,5 km istočno od mjesta Tabgha i 15 km sjeveroistočno od Tiberijade. Kafarnaum se spominje u Novom zavjetu kao mjesto propovjedanja Isusa Krista u sinagogama i izlječenja brojnih ljudi. Središnje je mjesto Isusova javnoga djelovanja u Galileji. Na mjestu gdje je boravio Isus Krist sagrađena je moderna crkva – Petrova lađa, koja je sva u staklu izgrađena nad Petrovom kućom, gdje je za našeg boravka tamo održana sveta misa, kao središnji dio hodočašća na kojoj je Božjom providnošću Prvo čitanje obavila moja supruga.

Misno slavlje je predvodio dr. fra Tomislav Vuk, naš franjevac koji je predavač na Franjevačkom biblijskom studiju u Jeruzalemu već dugi niz godina. Naglasak je stavio na Isusov „Govor na gori" i blaženstva koje je Isus izrekao.

Naš je Gospodin napustio Nazaret i nastanio se u Kafarnaumu gdje su neki od dvanaestorice apostola ili njihove obitelji imali kuće. Mnoštvo o kojem govori Evanđelje dolazilo je u to malo ribarsko selo pronaći Isusa, ali također je i hodilo za njim u druga mjesta okolnog područja. Jedno od najznačajnijih mjesta bila je Tabgha.

Treći dan našega hodočasničkog boravka proveli smo u Tabghi. Prema tradiciji koju su prenijeli lokalni kršćani koji su u gradu Tabgha živjeli u Isusovo vrijeme, upravo je ondje održao Propovijed na gori, zbirku učenja koja počinje s blaženstvima. Tako je i papa Benedikt XVI. - Joseph Ratzinger pisao o Gori blaženstava: „Svatko tko je bio tamo i očima svoje duše gledao široko prostranstvo vode jezera, nebo i sunce, stabla i livade, cvijeće i zvuk ptičjeg pjeva, nikada ne može zaboraviti predivno ozračje mira i ljepotu svega stvorenoga". „Isus ugledavši mnoštvo, uziđe na goru, i kad sjede, pristupe mu

Crkva Blaženstava u Tabghi

učenici. On progovori i stane ih naučavati: - "Blago siromasima duhom: njihovo je kraljevstvo nebesko! Blago ožalošćenima: oni će se utješiti! Blago krotkima: oni će baštiniti zemlju…" (Mt 5:1-12; usp. Lk 6:20-23).

Tabgha se, dakle, locira i kao mjesto gdje se blizu crkve Blaženstava dogodilo čudo s umnažanjem kruhova i riba. Ribu su tada često blagovali i Isus i njegovi učenici i apostoli, a i sami su bili ribari na Galilejskom jezeru te su tako živjeli od svoga ribolova, kao i marljivoga rada. S pet kruhova i dvije ribe, ovisno o veličini i kruhova i riba, mogle su se nahraniti barem tri osobe. No, Isus je zapovjedio da mu se donese tih pet kruhova i dvije ribe, jer je znao što će on učiniti s tim. Kad su mu to donijeli, naredio je da narod od oko pet tisuća muškaraca bez brojenja žena i djece posjeda po travnatoj ledini. Kruh se umnažao u Kristovim rukama kao i ribe, te su ga samo kupili i nosili gladnome narodu, a oni su jeli i motrili. Umnažanje je teklo dok se nisu svi zasitili i jelom i divljenjem.

U Tabghi smo pod vodstvom dr. fra Tomislava Vuka posjetili i crkvu Petrova prvenstva. To je mjesto na kojem je Isus upitao Šimuna Petra: „Šimune Ivanov, ljubiš li me više nego ovi ?" U crkvi smo se molili pred stijenom na kojoj je prema predaji Isus Krist blagovao s učenicima.

Nakon posjeta Tabghi cijelo popodne proveli smo na Galilejskom jezeru ploveći malim brodićem čitavom dužinom jezera – oko 20 km. Naime, Galilejsko more ili Galilejsko jezero; naziva se još Tiberijadsko jezero (Tiberijsko jezero), i predstavlja najveće slatkovodno jezero na teritoriju Izraela. Biblijsko je mjesto koje se povezuje s čudima Isusa Krista opisanima u Novome zavjetu u Bibliji.

Naziv Galilejsko dobilo je po pokrajini Galileji u kojoj se nalazi. Tiberijadsko se nazivalo od 1. st. po gradu Tiberijadi. Dugo je 21, a široko oko 13 km. Površina mu je 166 km kvadratnih. Najveća dubina mu je 43 m. Nalazi se 209 m ispod razine mora (kripto depresija), što ga čini drugim najnižim na svijetu (na prvom je mjestu Mrtvo more). U njega se na sjeveru ulijeva i na jugu iz njega izvire rijeka Jordan koja se kasnije ulijeva u Mrtvo more.

Spominje se u djelima povjesničara i u evanđeljima jer je Isus uz njega djelovao: tu je hodao po vodi, pozvao 5 apostola (Petra, Andriju, Ivana, Jakova i Mateja), nahranio pet tisuća ljudi, a na brdu povrh njega održao je Govor na gori. Izrael ga je 1967.g. okupirao u cije-

Unutrašnjost Bazilike Navještenja u Nazaretu

losti, kao i Golansku visoravan. Početkom 90-ih godina 20. stoljeća uglavnom je naseljeno Židovima iz bivšeg Sovjetskog Saveza koji su se odazvali pozivu Izraela da nasele okupirana područja Sirije i Palestine. Na obalama je smješteno više kibuca (neki oblik zadruga) koji se bave turizmom i poljoprivredom, primjerice uzgojem banana. Po njemu dnevno plovi 230 brodova, a turizam je jako razvijen. U jednom od kibuca blagovali smo za večeru „Isusovog šarana" ribu koja se prodaje sada iz komercijalnih razloga, kao sjećanje na prispodobu iz Biblije, o čudu s mnoštvom ribe u mrežama apostola.

Nazaret u današnje vrijeme

Treći dan proveden u Galileji završili smo u večernjim satima, sudjelovanjem na euharistijskom klanjanju u bazilici Navještenja u Nazaretu.

Narednih pet dana hodočašća otišli smo u Judeju i Samariju, gdje smo posjetili sva značajnija biblijska mjesta, od Betlehema, Jeruzalema, Jerihona, Kumrana, rijeke Jordan, Mrtvog mora…

Fotografije i tekst: Ivica Baković

30 godina atletike u Bizovcu

Neki su u dvorani na treningu i prohodali!

U holu Osnovne škole Bratoljuba Klaića od lipnja do rujna bila je postavljena interaktivna izložba kojom je obilježen jubilej bizovačke atletike. Riječ je o trideset godina organiziranog bavljenja djece i mladih atletikom u Bizovcu. Uz poštivanje epidemioloških smjernica, učenici razredne nastave otvorili su izložbu uz dokumentarac u kojem su mnogi učenici mogli vidjeti svoje roditelje kao sportaše u mladim danima. Na projekcijskom platnu „vrtili" su se spotovi Športskih radosnica, dječjeg zbora koji je nastao iz redova *ŠŠK Mladost i AK BIZOVAC.* Program je otvorio Frane Iličić (9 g), dok je njegova sestra Maša (8 g.) sve snimila kamerom. Uz dobro ozračje, glazbu i videospotove predstavljena je bogata izložba na kojoj se mogla upoznati povijest Kluba. Učenici su čak i zaplesali, a oni koji su se najviše potrudili, dobili su diplomu. Bila je to idealna prilika da se najmlađi razvesele i nasmiju uz neobičnu interaktivnu promociju jedne sportske „priče". Autori i kreatori izložbe bili su Zrinka Blažević i Slaven Školka. Međutim, izložbu zbog epidemioloških mjera do rujna nije posjetio niti jedan posjetitelj. Škola je bila zatvorena. Atletski simpatizeri i bivše atletičarke i atletičari zbunjeni: slavi se i obilježava njihovo sportsko djelovanje, a nitko ih ne zove. Ostaje utjeha, izložbu je snimio Krunoslav Sršić i istu priprema za virtualni posjet na internetskim stranicama. I naš *Matko* uz objavu članka o atletici priča priču o atletskim tragovima koji i danas privlače pozornost roditelja koji požele da njihova djeca radosno naprave, uz atletiku utorkom i petkom, svoje prve sportske korake.

POČETAK…

Sve je započelo 1990. godine sa školskim kros natjecanjem u OŠ Jakša Kučinac (danas OŠ Bratoljuba Klaića Bizovac), nakon čega je uslijedilo i prvo službeno natjecanje na atletskoj stazi u Požegi gdje su se "branile boje Bizovca". Zaživjela je organizirana sportska aktivnost – atletika.

Dvije godine kasnije, 1992., osniva se atletski klub AK BIZOVAC '92. Prvo obilježje atletike u Bizovcu bila je masovnost. Školski kros ubrzo je prerastao u utrku SVI ZA MIR koja je 1992. okupila 1000 sudionika. Bila je to prva velika sportska manifestacija u Hrvatskoj nakon ratne 1991. godine. Utrka dobiva naziv Spomen utrka SVI ZA MIR, za poginule i nestale u Domovinskom ratu.

U suradnji s Hrvatskom vojskom utrka je svake godine okupljala sve veći broj djece i mladih koji su trčali svoju dionicu u prirodi (1993. godine brojka je prelazila 3000 sudionika).

1996. godine utrka postaje međunarodna manifestacija pod pokroviteljstvom Samsunga *Let's run together,* a kao takva već 1997. godine seli se u grad Osijek. Utrka je održana još nekoliko godina nakon preseljenja, ali je i ugašena kad se glavni sponzor povukao.

REZULTATI

Godinama je bizovačka atletika bila svojevrsno atletsko čudo u Hrvatskoj. Bez atletske staze, bacačkih i skakačkih terena, klub je nakon osnivanja nastupao na svim momčadskim natjecanjima u ženskoj i muškoj konkurenciji u 4 dobne skupine: djevojčice i dječaci, juniorke i juniori. Obarani su nacionalni rekordi, branile su se boje hrvatske atletske reprezentacije (8 članova nacionalne atletske vrste iz Bizovca), osvajali su se pehari i medalje. Od 1998. godine klub se spaja s najboljim osječkim atletičarkama i formira se vrhunski ženski natjecateljski tim pod nazivom AK OSIJEK I BIZOVAC, što je pomoglo trenerima i sportašima da prebrode najteže godine i krizu u AK SLAVONIJA Osijek. U to vrijeme, zahvaljujući vrhunskim osječkim trenerima (Marija Kranjčević, Duško Jeremić, Zoran Tadić i Stanko Hrlić), postižu se rezultati s kojima slavonska ženska atletika „kroji" hrvatsku atletiku u svim disciplinama uzrasta kadetkinje, juniorke, seniorke. Više od 40% momčadi nosilo je dres ženske nacionalne selekcije. U to vrijeme svoje najbolje rezultate ostvaruje najuspješnija članica bizovačkog atletskog pogona, Katarina Perošević. Ona je 1998. godine sedma mlađa juniorka u svijetu na 100 m i 200 m, a kao članica hrvatske štafete 4x100 m osvaja svjetsko srebro u Moskvi. Stabi-

liziranjem situacije u najprestižnijem slavonskom klubu više nije bilo potrebe za zasebnim natjecateljskim pogonom. AK Bizovac je natjecateljske nastupe i pripreme za županijska i državna natjecanja prepustio osječkom klubu, a svoj je rad usmjerio prema najmlađima. Za djecu predškolske dobi pa do njihove 10 godine organiziran je rad kroz bazični sport kako bi se s vremenom odlučili za sport kojim se žele ozbiljnije baviti. Ako i ne nastave ozbiljnije sa sportom, ostaje ljubav prema vježbanju, trčanju i rekreativnom zdravom životu. Za njih su do danas organizirana zasebna natjecanja na atletskoj stazi u Osijeku, kao i u bizovačkoj dvorani.

Uz ovaj presjek uspješnih nastupa atletičarki i atletičara te uz spomen zanimljivih atletskih „avantura" najmlađih u novije vrijeme, važno je istaknuti ulogu trenerskog tima. U trideset godina rada redali su se trenerski stručnjaci, a neki su već spomenuti, pa nastavljamo niz: Vladimir Puhanić, Pero Barišić, Mirela Svirać-Šket, Robert Jugović, Ana Glavaš-Čadek, Ivan Matković i Slaven Školka. Svi su oni ostavili dragocjen trag kako se atletska aktivnost ne bi prekinula niti jedan tjedan do 2020. godine. U zadnjih desetak godina trenerski tim se ne mijenja, ulogu trenera u klubu obnašaju Maja Pelivanović, Ana Baban, Kristina Mitrić i Slaven Školka, koji koordinira njihov rad.

„NISMO ZA SLAVU NISMO ZA NOVAC"

Naslov pjesme himna je *Športskih radosnica,* dječjeg zbora koji je niknuo u klupskim redovima. Angažiran je belišćanski učitelj i glazbenik Antun Tonika Bučanac i sve je krenulo nezaustavljivo k uspjehu. U početku je to bio samo poticaj za motiviraniji pristup treningu i sportskim aktivnostima, ali izdavanjem audiokasete u Croatia recordsu 1996. godine zbor je nastupio na brojnim sportskim manifestacijama. Bilježe nastup na Momčadskom prvenstvu RH za seniorke i seniore, te na dvoranskom natjecanju (*Atletski kriteriji grada Zagreba*) u Zagrebu. Zanimljivo je bilo što su nastupili kao zbor na otvaranju natjecanja, a zatim su u konkurenciji 120 zagrebačkih škola djevojčice iz OŠ Bratoljuba Klaića Bizovac osvojile 1. mjesto. Isti uspjeh ponovile su i sljedeće godine. Natjecanja su se održavala u dvorani Kineziološkog fakulteta. Valja spomenuti da su pjesme Športskih radosnica izvođene i u dvorani Međunarodnog olimpijskog odbora u Švi-

carskoj. Osim audiomaterijala, klub je izdavao godinama *Atletsku reviju* kojom su praćena dostignuća svih članova atletske skupine, kao i nastupi zbora Športskih radosnica. Pjesme su poslužile i za snimanje videospotova koji su bili više od motivacije za bavljenje sportom. U suradnji s glazbenom sastavom *VIGOR* organizirani su brojni koncerti u Osijeku i u Bizovcu. Snimljena je i njihova obrada klupske himne *Srcem treniraj!* Uz nazive pjesama i pjevanje, uz treniranje i druženje dolazimo do odgovora na pitanje: Po čemu je bizovačka atletika drugačija u odnosu na druge atletske klubove u Hrvatskoj?

Rad trenera s djecom započinje od njihove navršene 3 godine. Međutim, roditelji koji dođu na trening i dovedu još mlađe dijete, tada sami prema poticajima i smjernicama trenera rade svoj trening. Neki su u dvorani na treningu i prohodali! Natjecanja za te uzraste klub organizira u suradnji s Općinom Bizovac, DV Maslačak i OŠ Bratoljuba Klaića. Tako se za dječju predškolsku dob organizira *Olimpijsko putovanje* s ciljem da se u gradu Osijeku obiđe nekoliko različitih sportskih borilišta, a sve završava utrkama na atletskoj stazi. Roditelji su tada i pratnja svojoj djeci i klupski partneri u realizaciji projekta. Dvoranski mitinzi, krosevi, utrke i skokovi za najmlađe održavaju se u Bizovcu nekoliko puta godišnje. Najveći odaziv je uz Dane općine Bizovac koji se već tradicionalno održavaju svake godine. Svaki taj događaj praćen je glazbenim nastupima *Športskih radosnica* i njihovih noviteta za određenu prigodu ili uz neku sportsku granu.

JEDINSTVENI ZA MNOGE

Za završnicu članka ostavljeni su događaji koji su „prešli" granice Općine Bizovac. Klub je 1995. bio domaćin Proglašenja atletičarke i atletičara godine u Hrvatskoj; domaćin i organizator Momčadskog prvenstava za djevojčice i dječake

1996. u Osijeku, te 1998. godine bili su organizatori Momčadskog prvenstva Hrvatske u trčanju u prirodi (kros) u Bizovcu. Rad u Bizovcu zamijetila je i dr. Vesna Babić, voditeljica katedre za atletiku Kineziološkog fakulteta u Zagrebu. Uz njenu podršku i savjete, AK Bizovac donosi originalni model školske sportske škole za učenike OŠ. Nakon 2000. godine u bizovačkom atletskom klubu započinje s radom *ŠKOLA 4 SPORTA*. Na tjednoj razini izmjenjivali su se sportovi: ponedjeljak je bila gimnastika i atletika; srijedom karate i atletika i subotom plivanje. Koliko je vrijedan trud i rad bizovačkih entuzijasta, najbolje govori najnovije izdanje monografije *100 godina Hrvatskog atletskog saveza*, autora Milana Oreškovića koji bizovačkom klubu daje prostor jedne cijele stranice s naslovom *Čudo u Bizovcu*!

Isti savez godinama bilježi u svoje statističke godišnjake odlične rezultate članova AK Bizovac te ih preko svojih selektora poziva u nacionalne selekcije da brane boje svoje domovine. Isti Savez je doslovce cijelu mušku juniorsku momčad iz Bizovca preporučio Stožeru HV (što su i prihvatili) da služe vojni rok za vrijeme Svjetskih vojnih igara u Zagrebu. Za naše mladiće bila je to jedna od njihovih najvažnijih sportskih misija u životu.

Da zaključimo na domaći način: godinama je atletski klub dobivao prestižne nagrade i pohvale kao najbolje organiziran klub koji vode mladi, a rezultati su presudili da AK BIZOVAC bude i najuspješniji sportski kolektiv na prostorima Općine Bizovac. Tu je i OŠ Bratoljuba Klaića Bizovac, u čijim redovima atletska sekcija neprestano djeluje 30 godina, a mlade atletičarke i atletičari brane boje *ŠŠK Mladost* Bizovac i osvajaju hvalevrijedna dostignuća na svim razinama natjecanja. Najvrjedniji rezultat ostvaren je 1995. godine, prve godine *Smotre športskih školskih klubova RH* u Zagrebu, gdje atletičarke do 15 godina osvajaju drugo mjesto u državi.

Atletika ide dalje, svakog utorka i petka s početkom u 16 sati u školskoj sportskoj dvorani. Čim se koronavirus „povuče", dovedite svoje dijete! Ondje započinje najranija sportska avantura!

Slaven Školka

Najljepše doba moga života

Osim što djetinjstvo pamtim kao najljepše doba bezbrižnosti i igara, pamtit ću ga i po jednom događaju koji mi je promijenio život. Naime, s tri i pol godine mama me odvela u neku veliku prostoriju ispunjenu djecom moje dobi. Do mene je došao neki „čiko", pozdravio je mamu i mene, nešto je zatim ispričao mami, a nakon toga odveo me među drugu djecu pa smo trčali i igrali se loptom. Mama je ostala sa strane i gledala nas. Nakon nekog vremena vratile smo se kući. Sljedećeg puta pitala me: „Idemo li na atletiku?" Ovog puta sam radosno odgovorila: „Da, mama!" I tako sam počela trenirati atletiku. Na treninge sam u početku išla dva puta tjedno, a kasnije i više, posebno kad smo se pripremali za natjecanja.

Posebno pamtim prvo natjecanje na stadionu u Osijeku. U autobusu su bili moji prijatelji, naši roditelji i naš trener Slaven. Kad smo došli na prepun stadion, dobili smo majice i čekali prozivku. Vrijeme je brzo prolazilo dok smo se zagrijavali trčeći i vježbajući. Kada su me prozvali s djevojčicama koje su trčale utrku na 60 metara, osjećala sam se uzbuđeno i sretno. Sve smo u svojoj stazi čekale znak da utrka započne. Sudac je glasno viknuo: „Priprema! Pozor!" Zatim pucanj iz startnog pištolja i počele smo trčati. Dala sam sve od sebe i došla sam vrlo brzo do cilja. U cilju sam se okrenula i vidjela da iza mene nema nikoga. Bila sam iznenađena. I sretna. Pohvalnicu su dobili svi koji su svoju utrku istrčali, prozvali su me i ja sam je ponosno uzela. Osjećaj je bio neprocjenjiv.

Nakon toga nastavila sam trenirati. Na natjecanjima sam sudjelovala svakih nekoliko mjeseci. Prošlo je 17 godina od tada, a ja još uvijek treniram. Moja disciplina je uvijek bila trčanje na kratke staze. Atletika je uvelike utjecala na moj daljnji život i odrastanje. Bilo je i uspona i padova, i radosti i tuge, kao i u svakom drugom sportu. Važno je da nisam odustala i sad vidim koliko je važna upornost. Zahvaljujući atletici, upoznala sam prijatelje s kojima se i dan-danas čujem i ponekad vidim.

Prije tri godine ponuđeno mi je biti trenericom najmlađoj skupini djece. Dobro sam razmislila, kroz glavu su mi prolazile slike svih lijepih trenutaka s treninga i pristala sam. Uz treninge koje radim s malenima uspijevam odrađivati svoje treninge koji mi pomažu u održavanju forme. Najveća mi je nagrada vidjeti malene kako s osmijehom na licu odlaze kući najavljujući svoj ponovni dolazak. Tada sam i sama neizmjerno sretna, napunim baterije i lakše se suočavam sa svakodnevicom i obavezama. Imam samo jednu želju: da me zdravlje posluži te da mogu dugo trenirati i trčati.

Kristina Mitrić

Novi sjaj starih vitraja

Terezino otkriće

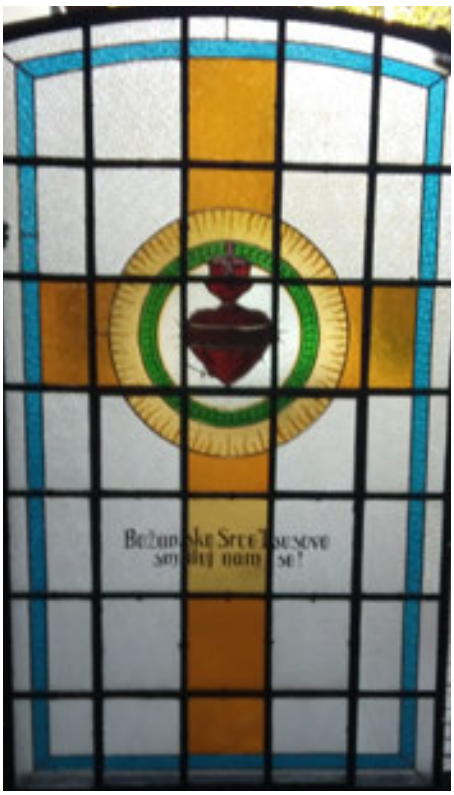
Tereza je jednog dana pošla s ocem u trgovinu. Prolazili su pokraj crkve. Gledajući velike prozore na crkvi, ona reče: „Tata, pogledaj! Oni tamo prozori stvarno su prljavi. Nisu uopće lijepi." Otac ne reče ništa, nego djevojčicu uze za ruku i povede je u crkvu. Oni isti prozori koji su izvana izgledali prljavo i tmurno, iznutra su blistali u prelijepim bojama. Tereza je zaneseno promatrala čudesne prozore. Iznad oltara nalazio se veliki prozor oslikan svetcima. Jedan od njih blistao je od ljepote jer je kroz njega snažno probijala sunčeva svjetlost. „Tata, tko je to?" upita djevojčica. „Tamo gore", reče otac, „to je jedan svetac..."

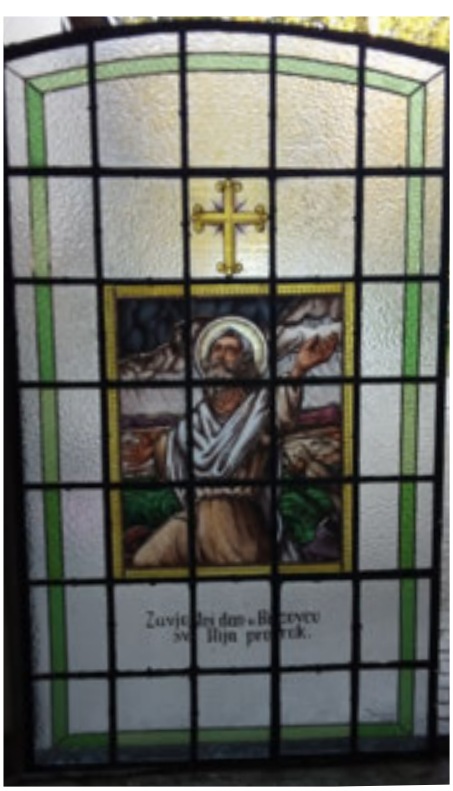
Nekoliko dana kasnije na satu vjeronauka vjeroučiteljica upita: „Može li mi tko reći tko je svetac?" U razredu zavlada tišina. Tereza ustane i reče: „Ja znam. Svetac je čovjek kroz kojega sja sunce!"

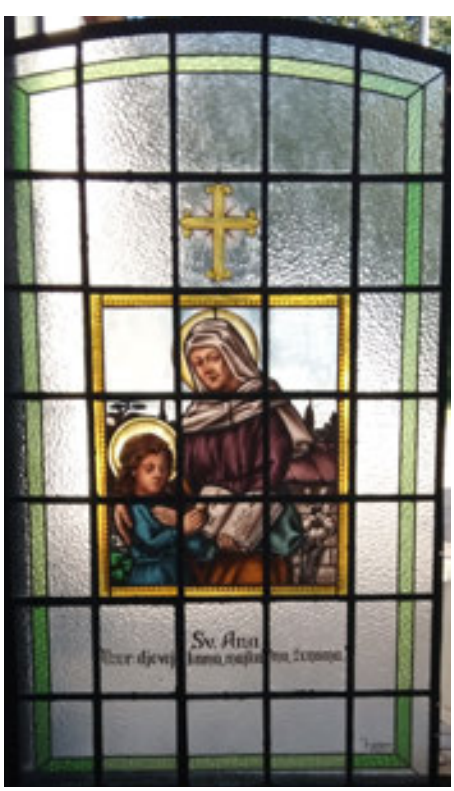
Nepoznati autor

Oduvijek su se ljudi trudili crkvene prostore urediti najbolje i najposebnije što su mogli. Čak ponekad i preko svojih realnih financijskih mogućnosti, a sve u nadi da mjesto posvećeno Bogu bude što posebnije i ljepše, da bude ispunjeno nečim što obični smrtnici nemaju doma. Mnogi umjetnici su dali puno od sebe kako bi u tome naumu i uspjeli... došli su na misao da sastavljaju slike od komadića obojenog stakla. Slikar–staklar, zvan vitrajer, radi slično kao mozaičar. On komadiće stakla uokviruje u olovne spojnice. Stavljen na prozor, vitraj kroz sebe pušta sunčeve zrake i stvara najblistavije boje između svih slikarskih tehnika.

Ništa materijalno ne odolijeva zubu vremena, pa niti crkvene građevine. Mjesta su to gdje se pobožni puk svakodnevno moli i svoje misli i srca upire k Bogu i svetcima. Naša bizovačka crkva ove godine se ponovila u svoje stare/nove vitraje.

Stari vitraji postavljani su od 1956. do 1959. godine, već kako su ondašnji crkveni oci i pokojni župnik Stjepan Lukić imali novca u župnoj blagajni. Jedna naša revna župljanka (podatci poznati autorici) prisjeća se postavljanja vitraja 1956./7. godine. Bila je djevojčica u 8. razredu. Ona i njene prijateljice pomagale su majstoru na ljestvama dodavajući mu pločice. Prisjeća se kako su vitraje dovezli u kutijama koje su bile označene, a i svaka pločica je bila označena brojevima. Slagale su se od gore na dolje. Također se prisjeća kako su vjernici bili oduševljeni.

Tijekom vremena lijepi vitraji popustili su u svojoj kvaliteti i za kišnih dana i vjetrovita vremena kroz njih je u crkvu ulazila vlaga, a puhanje vjetra najočitije je bilo na upaljenim oltarskim svijećama čijim se plamenom vjetar poigravao.

„Nakon demontaže okvira, odnosno vađenja štemanjem iz otvora prozora, ugradili smo u svijetli otvor metalni okvir kao

nosač zaštitnog stakla (lamistal 6 mm), i nosač postojećeg metalnog kovanog okvira. Ukupno ima 6 prozora dimenzija cca 180/190 cm × 110 cm, svaki ima 35 dijelova koji su kitom učvršćeni u metalni okvir.

Ukupno ima 210 dijelova dim. cca. 20 cm × 25 cm.

Radovi na restauraciji vitraja:

Demontaža, odnosno skidanje kita kojim su vitraji pričvršćeni. Vađenje vitraja iz ležišta te pakiranje i prijevoz u radionicu. Vađenje kovanog okvira.

Popravak vitraja sastoji se od fotografiranja postojećeg stanja, izrade šablona, rastavljanje stakla iz olovnih profila. Čišćenje mehanički i kemijski. Izrada novih nedostajućih i polomljenih dijelova vitraja prema obliku, kvaliteti i boji stakla, te načinu izrade postojećih dijelova vitraja. Sve nove dijelove nanovo smo umetnuli u olovne profile. Vanjske dijelove olovnih profila „presvukli" smo kositrom. Kitali, očistili i polirali ih. Fotografirali vitraje i pripremili ih za transport. Prije montaže očistili smo pjeskarenjem okvir vitraja i bojali okvir u mat crnu boju, a dio okvira koji se otvara fiksirali za okvir, te skinuli pante i zasun.

Motiv vitraju su Srce Isusovo, Srce Marijino, sv. Ilija, sv. Terezija od Djeteta Isusa, sv. Ana i sv. Ivan; ti prozori su prozori u zidu, dok je sv. Stjepan bio na prozoru prije proširenja crkve te smo ga stavili na zid kao sliku i osvijetlili led panelima. Vitraji su izrađeni 50-ih godina

prošloga stoljeća u radionici „Staklo" u Zagrebu" - objasnio je gospodin Boris Milić, restaurator i vlasnik Obrta za restauratorske radove na vitrajima u Zagrebu, gdje su vitraji naše ckrve dobili svoje novo ruho.

U odnosu na stare vitraje na kojima su prozori koji su se mogli otvarati zavareni zbog curenja kiše u unutarnji prostor crkve, novi postav vitraja s lamistal staklom štitit će i vitraje i unutrašnjost crkve od vanjskih vremenskih utjecaja.

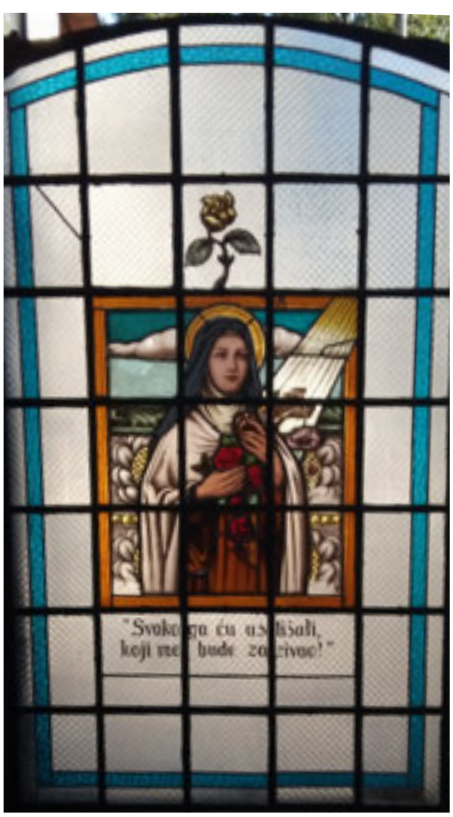
Na koru su postavljena dva nova vitraja koji se mogu otvoriti kako bi se se crkva mogla porozračiti, a dva mala zavjetna vitraja ispod kora nisu zahtjevala obnovu i u dobrome su stanju.

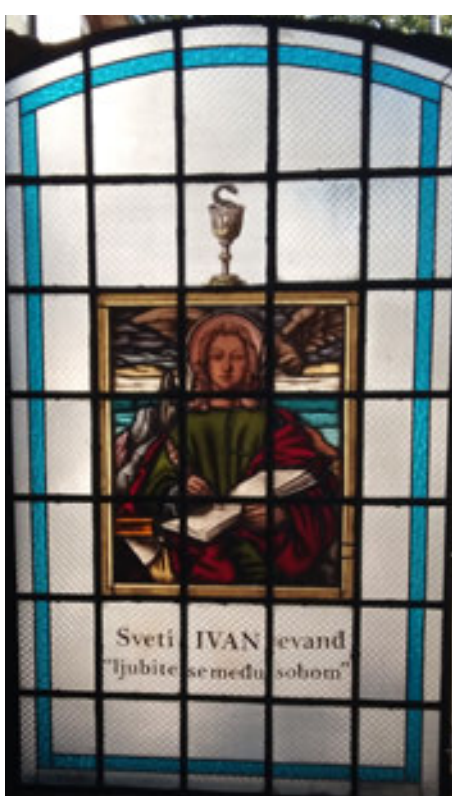
Obnovu je u iznosu od 80 000 kn financirala Općina Bizovac, a s 12 000 kn vjernici Župe.

Prilikom razgovora sa župnikom zadovoljno je napomenuo kako se nada i većoj uštedi energije prilikom grijanja crkve.

Pripremila: Zrinka Blažević

Fotografije: Boris Milić

Dramska kazališna družina „Hoću, mogu“

Još od stvaranja svijeta čovjek je, osim ove tri našim osjetilima jasne dimenzije, bio svjestan i četvrte, naoko nevidljive, a koja u jednakoj mjeri utječe na naš život, vremena. Doduše, naši su biblijski očevi zahvaljujući svojoj dugovječnosti (živjeli i preko 900 godina) zasigurno imali drugačiji stav o prolaznosti vremena i njihove svakodnevne odluke na osnovu te svjesnosti jamačno nisu bile niti slične našima. Naše jednogodišnje ritualno slavljenje godine koja je prošla bilo bi im potpuno nerazumljivo, a jubilarke koje još svečanije obilježavamo u najmanju ruku smiješne. No, danas, kad je većini i stoljetni životni vijek nedostižan, obljetnice od

Uskršnji zeko u izvedbi družine „Hoću, mogu“

pedeset, dvadeset i pet, pa čak i deset godina čine se kao veliko postignuće i s ponosom bacimo pogled unazad. S jednakom količinom ponosa mi, članovi bizovačke Dramske kazališne družine „ Hoću, mogu“ , prisjećamo se početaka, svega učinjenog, svake probe, druženja, a osobito svakog pljeska na svim uspješno odigranim

Članovi Hoću-mogu u kostimima iz Snjeguljice i sedam patuljaka, na Bizovačkim ljetnim večerima

Premijera predstave „Pjer Tilja“

predstavama, tamo od 2010. godine naovamo. Ostaje trunka sjete zbog drastično smanjenog intenziteta rada udruge u posljednje vrijeme, ali ono nikako ne umanjuje vrijednost i veličinu postignutog.

Službenim početkom rada udruge smatra se 9. rujna 2010. godine kada je održana osnivačka skupština udruge, no kostur glumačke ekipe (Marina Školka, Karmela Škaro, Ivana Kuić, Mirko Cvetković, Željka Semialjac, Ivana Karjaković, Ivana Blažević, Tihana Antolović, Ivan Sršić, Matija Abičić) počeo je s probama za dječju predstavu „Pjer Tilja“ već početkom godine, dok su Krunoslav Sršić i Ana Domanovac u prostorijama udruge mladih „Središte“ 1. siječnja 2010. odradili snimanje glazbe za istu predstavu. Treba napomenuti da je u tim početcima velika logistička pomoć dolazila od strane udruge mladih, osobito od strane Dejana Hidega koji je na sebe preuzeo većinu organizacijskih, produkcijskih i tehničkih poslova (kasnije pomaže i Krešimir Vuković). Već 29. siječnja 2010. godine ekipa je bila u Ladimirevcima u studiju LA gdje su uz produkcijsku pomoć Gorana Đurkovića – Maša snimljeni vokali za predstavu. Na snimanju vokala ekipi se pridružio Dalibor Dado Cvetković, koji je u kasnijim izvedbama predstave preuzeo ulogu Pjera Tilje. Već 14. veljače 2010. premijerno je izvedena predstava PjerTilja, na opće oduševljenje i odobravanje okupljene publike, tako da je predstava izvedena još jednom samo dva dana kasnije, 16. veljače, uz još veću brojnost publike, a primijećen je i veći broj onih koji su predstavu gledali dva dana ranije. Sam odabir teme koju predstava obrađuje, ali i za mnoge iznenađujuće dobre glumačke izvedbe, nisu mogle proći bez zanimanja širom općine, pa je tako predstava izvedena 26. veljače u Cretu i 5. ožujka u Brođancima gdje je dočekana s jednakim oduševljenjem. Ohrabreni uspjehom predstave i općim odobravanjem, spomenuti kostur glumačko-glazbeno-produkcijske ekipe odlučio je registrirati se kao udruga te je 9. rujna 2010. održana osnivačka skupština Dramske kazališne družine „ Hoću, mogu“. Ime udruge preuzeto je od imena lutkarske predstave za djecu koju je kao autor i redatelj prije rada na predstavi PjerTilja na

scenu postavila Marina Školka, a tako stečeno iskustvo bilo je od velike pomoći pri postavljanju „Pjera“ na scenu. Aktualnost teme i kvaliteta glumačke izvedbe nije mogla nezapaženo proći i izvan naše općine, pa je 6. listopada 2010. na poziv Društva „Naša djeca“, a na oduševljenje tamošnje publike predstava izvedena u Belišću povodom dječjeg tjedna. Uspjeh predstave odrazio se i na zanimanje mnogih talentiranih ljudi iz naše općine, pa se udruzi 18. listopada pridružuju Zrinka Blažević, Tijana Korbar, Ivan Sršić i Luka Riger. Tako ojačani i puni entuzijazma, a kako bi domaćim ljubiteljima kazališne umjetnosti uljepšali vrijeme Došašća, postavili su na scenu predstavu „Mačkov Božić“, na tekst priče našeg Bizovčana Željka Erića, a

Prizor iz predstave „Uskršnja zavrzlama“

pod redateljskim ravnanjem Marine Školke, na kojoj su članovi Udruge mladih također radili pred Božić 2007. godine. Primijenjen je isti recept kao s prijašnjom predstavom. Snimanje glazbe za predstavu odrađeno je 19. studenoga, a vokali 8. prosinca, pa je već 22. 12. 2010. godine predstava izvedena u Belišću pred punim kazalištem (prodana 131 ulaznica). Jednak interes publike pokazao se i za izvedbe u Bizovcu 23. 12. i u Cretu 28. 12. 2010. godine (prodano 74 i 61 ulaznica). Već 15. siječnja 2011. g. održana je prva redovna skupština na kojoj je, između ostalog, odlučeno da se započne s radom na cjelovečernjoj predstavi „Teštamenat“ Pere Budaka, komediji baziranoj na običajima oko

Velika posjećenost publike na svim predstavama

Glumci i autor igrokaza „Mačkov Božić“

sahrane u većini naših krajeva, ovdje specifično Like. Budući da se radi o vrlo zahtjevnom tekstu na dijalektu, a koji traži veliki broj zahtjevnih uloga i statista, većina aktivnosti u 2011. godini bila je oko te predstave (svladavanje teksta, uključivanje velikog broja statista, izrada zahtjevne scenografije). Uspjelo se organizirati još podosta stvari, jedna od njih je i snimanje reklame za Tomato, tada novost na mobilnom tržištu, a za koju snimljen video i danas na YouTube-u skuplja preglede i „lajkove“. Sama ta potreba za većim brojem glumaca i statista, a shodno njihovim osobnim sklonostima i afinitetima, ponukala je da nam se pridruže u radu članovi ženskog vokalnog sastava „Zlatni klen“ i muške pjevačke skupine „Baltazari“. Budući da su neki članovi tih udruga ujedno bili i članovi „Hoću, mogu“, rodila se ideja o udruživanju, što je uz male izmjene u statutu i napravljeno na sastanku 8. 2. 2012. g. Tako ojačani tijekom 2012. g. uz paralelno odigravanje 3 predstave „Uskršnja lija“ (Bizovac, Belišće, Satnica) i još 2 izvedbe „Pjer Tilja“ (Bizovac, Valpovo) doveli su izradu scene i samu predstavu Teštamenat do pred izvedbu, a onda je sve došlo u pitanje polaganim osipanjem prvobitnog članstva, što zbog obiteljskih, poslovnih ili školskih obveza. Naime, pokušaj zamjenjivanja članova koji su morali otići u slučaju ove predstave pokazao se, zbog obima teksta i same dramaturgije, mnogo teži (pokazalo se nemoguć) nego što je to bio slučaj kod prijašnjih „manjih“ predstava. Vrlo brzo je zbog toga rad na toj predstavi stavljen u mirovanje i tako je, na žalost svih nas koji smo ogroman trud uložili u to, ostalo do danas. Tijekom 2013. g. održano je još petnaestak probi i stalo je na tome. Uspjeli smo tijekom godine još sudjelovati s predstavom „Uskršnja zavrzlama“ u Belom Manastiru na 2. dječjem kazališnom festivalu i odraditi i više nego uspješnu i danas dobro pamćenu suorganizaciju Bizovačkih ljetnih večeri. Ženska i muška pjevačka skupina u okviru udruge ostali su nešto duže aktivni, no danas se i oni samo rijetko okupe povodom nekih posebnih događaja. Bez obzira na već sad dužu vremensku neaktivnost kod većine članova, kad se ponekad sastanemo postoji volja i želja da se nastavi s tradicijom Bizovačkog amaterskog kazališta.

Fotografije: Dejan Hideg
Tekst: Dalibor Cvetković

O zadnjim ambarima

Riječ ambar dolazi od turske riječi i znači spremište ili skladište. U našim krajevima ambar je služio kao spremište pšenice, raži, ječma i drugih žitarica, odnosno dobara zemlje slavonskog čovjeka. Ambarom su se čuvali usjevi sa zemlje od vremenskih neprilika i danas uglavnom nisu više u upotrebi.

Ambar obitelji Erić (Babini)

U pravilu su ambari odvojeni od kuće i stajali su kao samostojeća zgrada. Izrađivani su u cijelosti od hrastovog drveta kako bi bili što trajniji, a koristilo se drvo hrasta lužnjaka. Od metalnih dijelova koristile su se samo klanfe (metalne spojnice) koje drže hrastove planke za stupove, brava na ulaznim vratima i poneki čavao ako je baš bio potreban. Svi spojevi sastavljani su drvenim klinovima. Sve je ručno rađeno vještim rukama majstora. Kvalitetno izrađeni ambari mogli su se više puta rastavljati i ponovno sastavljati, a da se ne oštete dijelovi. Njihove dimenzije su najčešće 4x4 metra ali se može naći i ambara nešto manjih i većih dimenzija. Bili su postavljeni na ciglene stupove od 6 do 8 redova kako bi se izbjegla vlaga i dolazak štetočina. Pod je u ambaru uvijek drven kao i on sam. Ljepotu nekih ambara ističu ograde pune rezbarija te ganjak na ulazu. U ambar se ulazilo metar širokim hodnikom, a s lijeve i desne strane su se nalazila okna (pregrade u koje se istresalo žitarice iz vreća). Daske ili pregrade između okana po potrebi su se vadile ili dodavale, ovisno o količini pšenice. Ovo je priča o posljednjim ambarima u općini Bizovac i ljudima koji ih još čuvaju od propadanja.

Ambar obitelji Sudar (Škarićevi)

U Bizovcu su sačuvana još dva ambara koja su u dobrom stanju, a nalaze se u dvorištima obitelji Erić (Babini) i Sudar (Škarićevi). Obitelj Erić ima ambar nastao 1877. godine, a nalazi se na dvorišnoj parceli okrenut zabatom prema ulici. Izgrađen je od tesane hrastovine i postavljen na 14 opekom zidanih stupova te pokriven biber crijepom. Pročelni predzabat izrađen je u dasci ukrašen motivom stiliziranih floralnih i geometrijskih ornamenata tehnikom proreza. Isto tako izrezbarena je i ploha koja prati nagib krovišta. Unutrašnjost mu je podijeljena na osam okana za spremanje žitarica. U pročelju je smješten ulaz u ambar, a ulaz na tavan je sa zadnje strane. Majstor koji ga je izradio ili više njih nije poznat. Ambar je prije nekoliko godina obnovljen sredstvima Ministarstva kulture i danas je dobro očuvan te bi poslužio svojoj svrsi.

Obitelj Sudar posjeduje ambar izgrađen također 1877. godine te postavljen na 12 opekom zidanih stupova. Načinjen je od tesane hrastovine i pokriven biber crijepom. Ambar je tlocrtno u obliku pravokutnika. U pročelju je smješten ulaz u objekt te stepenice za tavan. Motivi na ambaru su također kao i kod Erićevih stilizirani ornamenti, a tehnika proreza s izrezbarenom plohom na njemu. Ima 9 okana za skladištenje žitarica i moguće je da su ga radili isti majstori kao i ambar kod Erićevih.

Istražujući dalje po općini Bizovac došao sam do još nekoliko ambara u Brođancima i Habjanovcima. Na žalost, ovi nisu očuvani kao dva opisana u Bizovcu, već su izgubili svoju prvo-

Prezentacija ambara obitelji Sudar

koslav Budimčić. Sam vlasnik je rekao da je ovakav kakvog je na istom mjestu zatekao1986. godine. Veličine je 3,40 x 3,50 metara, izrađen od hrastovine, pokriven također kao i svi ostali biber crijepom. Ambar ima 7 okana i postavljen je na 6 redova cigle. Nema nikakvih ornamenata sprijeda. Ne zna se tko ga je izradio, ali za razliku od drugih ima dva ručno rađena ukosnika koji drže krovne vijence. Kako ni kod jednog od opisanih ambara nisam vidio takve ukosnike, moguće je da je graditelj htio pojačati konstrukciju krova te da po tome bude različit od ostalih. Vlasniku služi kao ostava ili šupa i odavno nije u upotrebi.

Na nogometnom igralištu u Brođancima nalazi se pet ambara, u lošem su stanju, a u vlasništvu su Olimpijade starih sportova.

U Habjanovcima sam pronašao ambar u dvorištu etno kuće vlasnice Catarine Novoselić. Ona o tom ambaru kaže: „Moj ambar

bitnu namjenu i služe kao spremišta za različite predmete, ali ipak odolijevaju zubu vremena.

Tako sam u Brođancima na adresi Brkićeva 33 pronašao ambar Mire Brkića. Vlasnik je nedostupan jer živi u Valpovu, povremeno dođe u Brođance. Sljedeći ambar do kojega sam došao je vlasništvo gospodina Slavka Kučinca na adresi Sunčana 59 gdje mi je domaćica Evica Kučinac rekla da se u tom ambaru čuvalo žito, ječam, kukuruz, grah… Moguće je da je taj ambar izgradio Jakob Kučinac prije otprilike sto godina. Ambar je postavljen na tri reda cigle, odozdo odvojen od zemlje. Načinjen je od hrastovih tesanih dasaka, pokriven biber crijepom. Veličine je 4x4 metra, a ima 9 okana.

Sljedeći ambar koji sam pronašao je na adresi Kralja Tomislava 17, a vlasnik je Vje-

Ambar Catarine Novoselić u Habjanovcima

Pročelje ambara gospođe Novoselić

napravio je Joza Novoselić, poznatiji kao Majin, a bio je otac bake Cece Novoselić koja mi ga je poklonila. Donji ornamenti su bili čitavi dok smo gornje dali nove napraviti. Ambar smo ovamo prenijeli s drugog mjesta 2008. godine, a po priči bake Cece stariji je od 100 godina.“ Ambar je to koji je postavljen na 5 redova cigle, načinjen od stare hrastovine, pokriven biber crijepom te služi za čuvanje etno izložaka gospođe Catarine.

I na kraju ovog teksta treba istaći da svi ambari, bez obzira što više ne služe za čuvanje žitarica, ipak imaju onu svoju ljepotu iz mladih dana i čuvaju uspomene na ljude koji su ih gradili i stvarali, ali i one koji su ih punili žitom, ječmom, kukuruzom te nam ovom graditeljskom baštinom ostavili trag jednog vremena da ih se sjetimo s ponosom. Hvala svima koji ih još čuvaju.

Pripremio Milan Ladišić

Tragom starih fotografija (7)

Stare fotografije kojima na poleđini nije ništa zapisano manje vrijede, rekla mi je jedna osoba i ponosno pokazala svoje fotografije koje su sve bile potpisane, kada su snimljene i što prikazuju. Neke od njih smo već sa zadovoljstvom i objavili. Na žalost, takvih je malo i sretni smo ako uopće i pronađemo nešto vrijedno te moramo istraživati godine nastanka i što je na njima. Ali to je dio ovog posla,ako se tako može nazvati, i zadovoljstva što se tim bavimo.

Središte Bizovca snimljeno 1912. godine

Prva u nizu fotografija, zapravo, razglednica koju objavljujemo u ovom broju prikazuje središte Bizovca iz 1912. godine. Imali smo sreće da je potpisana, a na poleđini je zapisana poruka neke gospođe Etelke koja šalje razglednicu i puno pozdravlja svoju prijateljicu Rožiku. Na fotografiji je u prvom planu fijaker koji vuku dva konja s kočijašem i gospodinom koji pozadi sjedi u federsicu. U pozadini je zgrada tadašnje općine Bizovac, a desno je zgrada mesnice. Na lijevoj strani je nekoliko kuća koje se ne vide od krošnji drveća i crkveni toranj. Iz ove je fotografije vidljivo da se svih ovih godina gotovo ništa nije promijenilo osim što je mesnica srušena, a u lijevom dijelu općinske zgrade danas je pošta, ali poredak zgrada ostao je isti. Razglednicu nam je prije nekoliko godina poslao gospodin Stjepan Sučić, tada dopredsjednik Matice hrvatske.

Na donjoj fotografiji prikazana je grupa djece na sokaku. Vidljivo je da su u ono vrijeme djeca ljeti bila uglavnom bosa. U pozadini se također vidi makadam cesta i seoski drvored. Fotografija je snimljena u ljeto 1959. godine. Na njoj su prikazani: u prvom redu dječak s romobilom Ivica Grlica, do njega djevojčica Anica Novoselić, u srednjem redu: Zlatko Bacalo, Vlado Katančić, Stanko Pukanić, Andrija Sudar, Ivica Mihaljčević i Nikola Katić, u gornjem redu: Antun Novoselić, Antun Vuković, Tihomir Dorić i Pavo Katančić. Djecu je lijepo posložila i fotografirala strina Kata-Mala. Fotografiju nam je ustupio Pavo Katančić.

Dječje igre na ulici

Desno, na sljedećoj stranici, objavljujemo još jednu zanimljivu fotografiju središta mjesta, a ona je svojevrsni nastavak u poretku zgrada prve fotografije, samo je snimljena puno kasnije, 1965. godine. Na njoj su prikazane dvije tada impozantne bizovačke građevine kojih danas više nema. U prvom planu su članovi obitelji Sablić: gospođa Ilonka, Tihomir, Vesna i njihov otac Emil. Iza njih dominira stara kuća Kovač u kojoj je bila smještena poznata gostionica. U produžetku je kuća Marka Kovačevića koja još i danas stoji na istom mjestu. Između ceste za Valpovo i nastavka sela stara je školska zgrada, srušena 2009. godine.

Obitelj Sablić pred kućom Kovač

Kao što vidite, za ovaj smo broj prikupili nekoliko izuzetno zanimljivih fotografija. Jedna od njih je svakako i ova koja prikazuje jedan trivijalni događaj povezan s župnom crkvom sv. Mateja u Bizovcu. Na potpisu ispod fotografije stoji tekst: „Dolje na pločniku župnik Slavko Požlep, na toranjskom križu limar Ćuraj iz Petrijevaca, snimljeno 1934. godine.“ Da nisam pročitao tekst ispod fotografije, pomislio bih da je na križu zvonika neka velika ptica koju župnik Požlep pokušava otjerati. A, zapravo, za križ se jednom rukom drži spomenuti majstor limar i izvodi svojevrsnu piruetu pozirajući tako nepoznatom fotografu. Nije opisano detaljnije o čemu je riječ, ali očito je krov zvonika negdje procurio pa ga je limar popravljao. Zaista nesvakidašnja fotografija koju nam je velečasni Ćosić dopustio presnimiti iz župske spomenice.

I posljednja fotografija u nizu prikazuje treći školski razred bizovačke djece koja stoje na drvenim klupama. Iza djece vidljiv je stari drveni plot i velika krošnja kestena. U prvom redu sjede: Marica Žemberi, Katica Kranjčević, Marica Kalkan, Elida …., Katica Rainšpah, u sredini razrednica Zora Perak, Slavica Domanovac, Ružica Grlica, Ružica Hajbergher, Marica Klobučar i Anica Pokorić. U drugom redu sjede djevojčice: Draga Drlje, Anica Gaborović, Pavica Blažević, Branka Sršić, Vera Farkaš, Anica Blažević, Slavica Kusalić i Dragica Sučić. U trećem redu stoje dječaci: Miro Meško, Ilija Kuna, Živko Sršić, Zdravko Kovačević, Slavko Sršić i Pavo Katančić. Četvrti red: Drago Galovac, Ivo Marinić, Ivan Radić, Antun Novoselić, Ivica Brunec, Ante Gleđ, Đuro Križevac, Drago Mađar, Rudika Brkić i Vlado Vilagoš. Fotografiju je ustupio Antun Novoselić.

Kao što smo rekli na početku, potpisane fotografije više vrijede, a ovog puta smo u odabiru zaista imali sreće jer svaka od njih je imala datum pa čak i opis prikazanog događaja. Naravno da su nam one najstarije i najzanimljivije, ali i ove malo novije ostavljaju snažan dojam. Ove su fotografije svojevrsna povijest našeg mjesta i najbolje pokazuju koliko se Bizovac mijenjao tijekom vremena. Neka prezimena i stare bizovačke obitelji potpuno su nestali, pojavili su se neke nove. Usprkos svim nedaćama i teškim vremenima Bizovac je ipak opstao, iako nas svakim danom i svakom godinom ima sve manje. Prošlost našeg mjesta najbolje se može iščitati iz fotografija i zato ih čuvajmo.

Majstor Ćuraj na zvoniku

Školski razred Bizovčana iz 1959. godine

Pripremili: Antun Novoselić

Vjekoslav Đaniš

SJEĆANJE NA BADNJE VEČE

Badnja je večer. Snijeg prvi je pao.
U tihoj noći selo mirno drijema,
a život težački kao da je stao.
Na sokaku nikog živog nema.

U širokom šoru red pod snijegom kuća,
nakrivljen plot od letvi i pruća.
Negdje u daljini tek zvončići zvone,
to Mata je uprego dorke u saone.

Svjetlo žuto kroz firange guste,
ove noći nekako je veće.
Na veliki plamen gori petrolejka
i treperi uz pripomoć svijeće.

U prednjoj sobi na podu je slama,
kraj trpeze sva je čeljad sjela.
Pod raspelom borova je grana,
na njoj vise tri zvončića bijela
i bomboni u zlatnom papiru,
pridonose tom blagdanskom miru.

„Hvaljen Isus! Sretan Božić svima!"
Nazvala je ulazeći baka,
u rukama pogača joj vruća,
zdjela tijesta, šećera i maka.

Djeda nožem razreže jabuku,
svakom jednak on komadić daje,
češanj luka, meda i oraje.
Svi ustaju mole Očenaša
i večera badnja počela je.

Poslije dugo u noć traje priča,
popilo se puno slatkog vina.
Svi ušute, najednom tišina.
To zvončići čuju se u noći,
zvonar Mata župnika dovozi.
Zazvonit će sad crkvena zvona,
treba skoro na ponoćku poći.

Zorislav Vidaković

MOJA ZEMLJA

Ovo je moja zemlja
Ovo ovdje je moj dom
Tu su moji uvijek bili
Tu sam i ja svoj na svom

Ovo je moja zemlja
Neku drugu i ne trebam
Tu sam rođen, za nju živim
I umrijeti ja sam spreman

Najljepša je Lijepa Naša
Takve nema na svijetu tom
Samo njoj se uvijek vraćam
Samo nju ja zovem dom

Ovo je moja zemlja
Vječno ću je voljet ja
Nebom, morem, zemljom, zrakom
Najljepša je HRVATSKA!

Dalibor Cvetković

OTIŠLA BIH…

Otišla bih negdje daleko,
jer sam umorna.
Od dvoličnih lica,
smrknutih pogleda.

Otišla bih tamo gdje se čuje
cvrkut ptica.
Tamo gdje se sunce rađa,
tamo nema briga, suza i plača.

Kristina Mitrić

ZIMSKA SLIKA

Baki, djedu, promrzli su prsti,
sa salaša nekud opet žure.
Snijeg svud cijelac pod vrancima
pršti, praporcima ptice snene bude.

Snježni prag na šikare liježe,
djedu brke prekrilo je inje.
Baka crnu maramu si steže,
dok je s djedom ne plaši se zime.

Adam Rajzl

BIJELE RUŽE

Zelenom livadom
kojom si prošla,
Zašto si mi
u snove došla.

Prošla si lijepa,
vesela i nasmijana.
Iz one mladosti,
iz onih dana.

Perunike bijele,
i bijele ruže
Ponekad samo
utjehu pruže.

Prazna je kuća,
prazan je dvor,
Samo bijele ruže
to su odgovor.

Antun Novoselić

PONOĆ JE …

Ponoć je
I snijeg pada
I zavija tragove tvoje.
Još jučer bilo je vedro
Među nama,
A večeras dubok je snijeg
I tragovi tvoji
Nestaju, jedan po jedan.
Još malo će i svjetla
Ulična gorjeti,
Još malo ću se
Sa stvarnošću boriti.
A onda ću nestat
Kroz dubok snijeg,
Tugu ću svoju
Ja kući ponijeti.
I kad prođe zima,
A snijeg okopni
Telefon zazvoni, poznati broj,
Javiti se neću
Iznova, iznova
Dok ne shvatiš
Da ponešto
Što snijeg zavije,
Sunce ne može da zagrije.

Ivan Erić

IVAN ERIĆ

Doma sunce najbolje grije!

U prošlom i ovom broju zaredali su se intervjui s pjesnicima koji žive u našoj sredini i surađuju u našem časopisu. Ovog puta predstavljamo mladog pjesnika Ivana Erića. Svoje prve pjesme objavio je u Matku 2013. godine i od tada njegove stihove naši čitatelji mogu redovno pratiti. Dvije godine kasnije naš Ogranak Matice hrvatske objavio mu je pjesnički prvijenac, zbirku poezije „Kad jednom ispružiš ruke". Njegova poezija poznata je mnogima, a naročito mlađem uzrastu koji više posjećuju internet i Facebook. Uskoro bi trebala iz tiska izaći i druga knjiga koja, na žalost, kasni kao i sve u našem životu otkad se pojavila pošast pandemije. Skoro objavljivanje nove zbirke pjesama jedan je od povoda za ovaj naš razgovor.

Kada se kod tebe prvi puta javlja potreba za pisanjem poezije? Jesu li u tom smislu postojali korijeni, odnosno je li netko u tvojoj obitelji također bio poeta i što je utjecalo na tebe da ustraješ u pisanju pjesama? Pjesnike se obično smatra pomalo čudnima pa kako su na tvoje stvaralaštvo gledali prijatelji?

- Poeziju sam počeo pisati s trinaest, četrnaest godina, u vrijeme rata. Gledajući sada unazad, to je bio jedan obrambeni mehanizam u vrijeme rata i ukradenog djetinjstva. To je oaza slobode i sigurnosti, mjesto gdje se i dan-danas skrivam od svih problema. Koliko znam, nitko u obitelji nije se bavio pisanjem, ja sam valjda taj prvi čudak. Jedine pjesme koje se sjećam što je napisala teta Stana, bila je pomoć meni u školi. Trebali smo napisati pjesmu, ili tako nešto, a ja nisam imao pojma kako, pa mi je teta pomogla, sjećam se još samo naslova *Sobni cvijet*. Tko zna, možda je i to jedan okidač mojeg pisanja. Što se tiče poveznice pjesnik - čudak - prijatelji, u ono vrijeme sam bio toliko čudan da sam svoje pisanje krio, pa nitko i nije mogao komentirati ili kritizirati. No danas su se prijatelji već navikli na jednog takvog među sobom, pa nerijetko dobivam lijepe i dobre kritike i komentare. Stvarno je lijep osjećaj kad ti netko pruži ruku u noći u kafiću i pohvali neku tvoju pjesmu, misao, osjećaš se na tren nekako važno.

Prve pjesme objavljene su ti u našem časopisu „Matko", a nakon toga slijedilo je i objavljivanje na internetu i Facebooku. Koliko te je prvo objavljivanje stimuliralo da ustraješ u pisanju i postoje li pjesnici čije pjesme rado čitaš i možda su utjecali na tvoj poetski izraz?

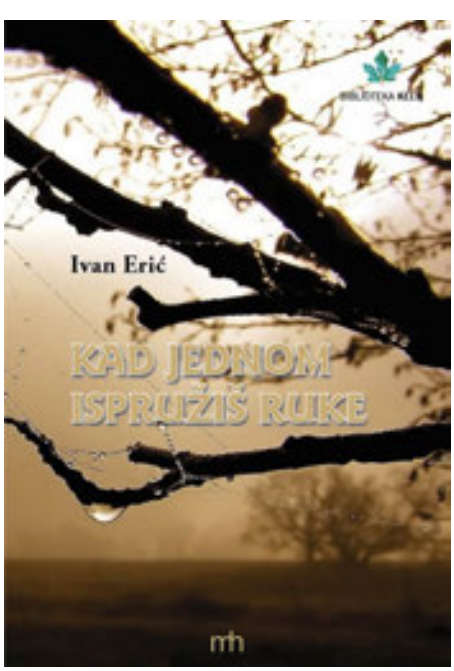
- Da, moja je prva pjesma objavljenja u „Matku" 2013. godine pod naslovom *Mirisala trešnja rana*. A u isto vrijeme sam počeo objavljivati na Facebooku, iako ispočetka prijatelji nisu vjerovali da objavljujem svoje pjesme nego prepisujem nečije tuđe. S vremenom su počeli uviđati da sam pišem, sve mi je to polako davalo volju da sve više pišem. Što se tiče pjesnika, nemam baš neke svoje favorite, pročitam što mi dođe pod ruku, a u zadnje vrijeme čitam pjesme po Facebook stranicama gdje se može naći svega, od velikih deklariranih pjesnika do onih sličnih meni koji tek kroče putem poezije. Pa se tako od svakog prihvati i prilijepi po nešto. Nadam se nešto što me usmjerava prema boljem poeti.

Ivan Erić

Tvoja prva knjiga poezije pod naslovom *Kad jednom ispružiš ruke* izašla je 2015. godine u izdanju našeg Ogranka Matice hrvatske. Kakav je bio osjećaj imati u rukama svoj pjesnički prvijenac. Kako su reagirali tvoji znanci i prijatelji te članovi obitelji?

- Osjećaj je bio najbolji, vrhunski. Držati u rukama knjigu na kojoj se nalazi tvoje ime je nešto što je teško opisati. Tog trenutka kad sam dobio knjigu u ruke, pomislio sam, hej, jesam li ja sad pjesnik zaozbiljno? Prijatelji i obitelj uz čestitke i podršku, uveličali su i samu promociju knjige. Promocije se od silnog uzbuđenja slabo sjećam. Jer teško je sjediti prvi put pred ljudima i govoriti o sebi i svojim pjesmama. Pohvale i čestitke dolazile su i porukama na Facebooku.

Naslovnica knjige „Kad jednom ispružiš ruke"

Tvoj prezimenjak, također književnik, Željko Erić rekao mi je, kada smo se jednom u razgovoru dotakli tvojih pjesama, da su ti pjesme nebrušeni biseri. Očito je mislio da su kvalitetne, ali ih ponekad treba još malo dotjerati. Kako one nastaju, u hipu ih izbaciš na papir i više ne gledaš ili dugo razmišljaš o svakom pojedinom stihu i po potrebi ga dotjeruješ?

- Želja je bio taj prvi koji je dobio cijelu hrpu mojih bilježnica. Sjećam se kao danas kad sam mu rekao da pišem i da bih volio da on malo to pročita, i kaže vrijedi li što. Njegovi savjeti i komentari, kako onda, tako i sada puno znače, dosta me usmjeravaju. Pjesme pišem svakako, neke od prve stavim na papir, odnosno natipkam na računalo. No neke dorađujem nekada i nekoliko puta dok ne dođem do onog što sam zamislio. Neke odmah budu, kako bi se reklo, prave, dok nekima treba ponekad samo jedna riječ da bi imala onaj pravi smisao.

Poezija ti je uglavnom ljubavne tematike, što se najvećim dijelom može pripisati i tvojim godinama. Ali u zadnje vrijeme, barem se meni tako čini, javlja se i socijalna tematika kao reakcija na život oko nas i na sve nedaće slavonskog čovjeka. Također se može primijetiti da ti više leže kraće pjesme dok kod nekih dužih kao da povremeno gubiš ritam!?

- Većina mojih pjesama je ljubavne tematike, iako u zadnje vrijeme, valjda s godinama, pišem o svemu što me okružuje. Pa tako i o ljudima i njihovim problemima. Prolazeći danas slavonskim mjestima možete na svakom uglu napisati nešto, mladi odlaze, starci ostaju sami, kuće postaju ruševine. Takvim pjesmama želim potaknuti ljude da ne odlaze, odnosno da se vrate, jer gdje god bili, doma najbolje grije sunce. Mislim da pjesnik pisac ima i tu dužnost i obavezu da na svoj način ukaže na nešto što se krivo događa. Pjesme duže ili kratke, nekad

u samo par riječi možemo dočarati sve što smo htjeli. U stvari, teško mi je komentirati samog sebe, to prepuštam drugima da kažu koje im se moje pjesme sviđaju više.

U zadnjih nekoliko brojeva "Matka" čitatelji su mogli pročitati i tvoje pjesme namijenjene djeci. Je li to nostalgija za djetinjstvom i sjećanje na vrijeme koje je daleko iza nas i više se neće vratiti ili potreba da djeci koja su naša budućnost kao dar napišeš lijepu pjesmu?

- Pisanje dječje poezije je nešto što me jako uveseljava. Naime, djeci smo uzeli sve, sve smo nazvali ozbiljnim, od stranica novina, portala, tv, vijesti, sve se svelo na ozbiljne teme. Ako malo bolje razmislim, nema ozbiljnije teme od toga da su djeca najvažnija u svemu oko nas. Pisanje pjesama možemo nazvati svojevrsnom nostalgijom za djetinjstvom, vraćanjem u vrijeme kad sam bio klinac. Mojim generacijama stariji su ukrali to djetinjstvo, došao je rat i brzo smo morali odrasti. Danas nesvjesno to isto činimo novoj generaciji djece, dijeleći teme na ozbiljne i one druge.

Namjerno ne želim reći neozbiljne jer time bih rekao da djeca nisu bitna, što nije točno. Da, svojim pjesmama želim im pokloniti osmijeh na lice. Želim da roditelji, bake, djedovi, njihova obitelj čitajući im pjesme, pokažu da su im oni ono najbitnije u njihovim životima.

Uskoro bi ti iz tiska trebala izaći i druga zbirka poezije koja još nema ni imena, pa o čemu je riječ? Po čemu će se razlikovati ta nova zbirka od prve? Je li ona samo nastavak nečega što smo već pročitali ili si novim pjesmama htio otići korak dalje?

- Nadam se da će u ovom ludilu oko koronavirusa ili nakon toga izaći nova zbirka. Mislim da će ona biti samo pet godina starija verzija mene u usporedbi s prvom zbirkom, hoće li biti nešto ozbiljnija i bolja, to ćemo još vidjeti kad izađe. Najbolje će reći oni koji je budu čitali kad izađe, nadam se dobrim kritikama. Zbirka još nema naslov, no do odlaska u tisak isplivat će i on.

Poljodjelstvo i poezija

Baviš se poljoprivredom, imaš svoj OPG i jedan si od rijetkih mladih ljudi koji je odlučio ostati na selu i raditi na zemlji. U nekim svojim pjesmama baviš se i tom tebi bliskom problematikom. Nastaju li takve pjesme u trenutcima dokolice ili za vrijeme rada, dok si na traktoru i u polju te imaš vremena razmišljati?

- Dok sam u poslu, nerijetko mi dođe inspiracija, neke pjesme zapišem prvom prilikom kad sam slobodan. Većinom navečer, no bude i to da ih odmah napišem u mobitel, ili čak direktno na Facebook. Kad si sam u traktoru to je čak i najbolje mjesto, nitko ti ne smeta prilikom realiziranja same pjesme. Kako bih rekao, originalno mjesto za inspiraciju ne postoji, možda samo vrijeme kad ju možeš zapisati.

Svjedoci smo da se danas se sve manje čita, a naročito malo čitaju mladi. Vrijeme je interneta i novih elektroničkih medija koji traže šture poruke i kratke tekstove. Kakav je odaziv na tvoju poeziju na društvenim mrežama, reagiraju li pojedini čitatelji, hvale te ili kude? Koliko je internet pogodan za promoviranje kulture, književnosti, poezije? Ili ipak prednost daješ poeziji na papiru i koja je uknjižena?

- Virtualni svijet, društvene mreže u današnje vrijeme su odlična stvar. Kad svoju misao možeš odmah stavit pred čitatelja, ravno pred kritičare. Neki bi rekli da to nije prava publika za poeziju, no ja ne mislim tako. S vremenom, oni koji čitaju ne samo da te hvale, ponekad će reći nešto što ti i nije možda po volji, tako od pravih kritika i naučiš nešto, barem što se onima koji čitaju najviše sviđa. No gledajući ipak na važnost same poezije, poezija koja završi u knjizi dobiva na važnosti. Jer papir, knjiga je ipak nivo koji ni jedna virtualna objava ne može nadići. Knjiga je nešto opipljivo, osjećaj koji daješ čitatelju pod prste.

U vremenu smo kada je pandemija uzela maha i prijeti čovječanstvu. U isto vrijeme naša Slavonija propada uzduž i poprijeko, mladi se iseljavaju i odlaze trbuhom za kruhom. Kakav smisao uopće nalaziš u teškom radu na polju i kako s tim kao potpunu suprotnost spajaš pisanje poezije?

- Poezija može biti sve što želimo, može biti i bježanje od stvarnosti. No, može biti potpora, utjeha, kritika, dati snagu i volju za životom. Ponekad pjesnik svojim pjesmama može čitatelju dati ideju kako dalje, odnosno poezija može učiniti da čitatelj zaboravi probleme i krene dalje. Svaki rad, bez obzira kojim se bavimo, ima smisao, a mi moramo naći neki svoj ispušni ventil. Netko će igrati nogomet, netko voziti bicikl, netko nešto sasvim drugo. Ja, eto, pišem. Bitno je naći nešto čime ćeš resetirati samog sebe, da možeš nastaviti dalje u onom poslu kojim se baviš. Poezijom opisujem ono što vidim, čujem osjetim, na papir stavljam na svoj način život oko sebe.

Sa predstavljanja knjige „Kad jednom ispružiš ruke"

Razgovarao Vjekoslav Đaniš

Volio je Bizovac

ŽELJKO KLAIĆ (1942. – 2020.)

U proljeće ove godine preminuo je Željko Klaić, sin Bratoljuba Klaića i unuk Adolfa Klaića. Otuda njegova privrženost Bizovcu od mladih dana.

Željko Klaić, filolog, lingvist i romanist, rođen je u Zagrebu gdje je nakon završene gimnazije na Filozofskom fakultetu diplomirao francuski jezik i književnost i engleski jezik. Za vrijeme studija kao stipendist francuske vlade boravio je i na sveučilištima u Francuskoj. Doktorirao je iz područja filologije s posebnim obzirom na francuski jezik.

Kao sveučilišni profesor bio je pročelnik Odsjeka za romanistiku Filozofskog fakulteta, a obnašao je i dužnost šefa Katedre za francuski jezik.

Gostovao je na sveučilištima u Parizu i Reimsu u Francuskoj te predavao na sveučilištu u Lock Havenu u Sjedinjenim Američkim Državama.

Široka publika će ga se možda sjetiti iz televizijskog kviza Brojke i slova i kao člana žirija u Kviskoteci.

Osim što je objavio brojne prijevode s francuskog i na francuski jezik, Željko Klaić je bio urednik za francuski jezik Osmojezičnoga enciklopedijskog rječnika Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža.

Francuska vlada dodijelila mu je počasni naslov časnika Reda akademskih palma.

Ovo je dio pisma kojim su se kolegice i kolege sa zagrebačkoga Filozofskog fakulteta oprostili od Željka Klaića: *"Napustio nas je naš dragi Profesor uz kojeg smo imali privilegij stručno i znanstveno stasati. S vremenom je postao za nas Željko, iskreni dobronamjerni kolega. Erudit i znanstvenik, čija su vrsna predavanja bila izniman intelektualni doživljaj. Poznavao je činjenice i detalje koje nikada nitko neće prenositi na isti profinjeni način. Njegov način! Volio je Jezik i bio nepresušni izvor znanja o Jeziku i jezicima, posebice hrvatskom i francuskom."*

Mi, Bizovčani sjećat ćemo se Željka po dolascima u Bizovac i sudjelovanju na preimenovanju naše osnovne škole, sada već davne 1992. godine. Tom nam je prilikom poklonio dragocjen poklon. Donio je preslik doktorske disertacije svog pokojnog oca dr. Bratoljuba Klaića koja nosi naziv Bizovačko narječje, a do tada nije bila objavljena. Nesebično nam je pomogao u pripremi, za nas i naš Bizovac, iznimno važne knjige. Knjiga je izašla u izdanju Ogranka Matice hrvatske Bizovac 2005. godine. Svojom nazočnošću, uz još neke eminentne uzvanike, uveličao je predstavljanje Bizovačkog narječja.

Dobra suradnja i prijateljstvo sa Željkom Klaićem se nastavila i dalje. Pripremio je i redigirao još dvije knjige dr. Bratoljuba Klaića također u izdanju našeg Ogranka, a to su „Pripovijetke" i „Prosvjetitelji."Također je dao svoj veliki doprinos u izdavanju knjige „Uspomene na moje selo" čiji je autor djed Željka Klaića Adolf Klaić stariji, a koja je izašla iz tiske prije dvije godine.

Bratoljub Klaić je volio svoj Bizovac, a Željko je volio Bizovac i uvijek se rado odazivao našim pozivima. Pamtit ćemo ga po dolascima na predstavljanje knjiga, i stručnim, a ipak nama razumljivim osvrtima na knjige.

Svaki njegov dolazak nama je bila velika čast.

Hvala ti, Željko.

Snježana Glavaš

Željko Klaić s djevojkama u bizovačkoj narodnoj nošnji prilikom promocije knjige „Moj Bizovac"

Šutjelo se dugo

Kad dođemo na naše bizovačko groblje i uputimo se širokom asfaltnom stazom prema kapelici, s desne strane uz stazu dođemo do jednog neobičnog groba, to jest do jedne masovne grobnice iz Drugog svjetskog rata. Priđemo li bliže zapuštenoj grobnici i nadgrobnoj ploči, možemo pročitati kako je tu sahranjeno jedanaest boraca narodnooslobodilačke vojske koji su pali pri oslobođenju Bizovca. To je bila službena verzija. Obilježavao se Dan boraca, polagali su vijence, palile se svijeće, držali su se govori o hrabrosti i junaštvu osloboditelja. Povijesno gledajući, bila je to neistina.

Istina je to da su partizanske jedinice čitavo vrijeme rata imale zadatak i planove kako će osvojiti Bizovac, poubijati sve živo te konačno opljačkati i zapaliti čitavo selo koje im je bilo trn u oku tijekom cijelog rata. Ali to im nije uspjelo i nisu ušli u Bizovac zato što su naši hrabri očevi i djedovi bili bolji borci od njih. Tako je došlo proljeće 1945. godine, povlačila se silna vojska prema zapadu,tako je bilo i u Bizovcu. Puno je ljudi upreglo konje, utovarili u kola najnužnije stvari, hranu za sebe i za konje i s vojskom otišli čak u Austriju. Oni branitelji koji su ostali doma, svoje su oružje zakopali i sakrili i sa strepnjom u svojim kućama čekali dolazak partizana u Bizovac.

Prema priči nekih očevidaca, prošlo je već devet sati ujutro, partizani su čekali kod groblja jer su se bojali što ih čeka u Bizovcu, a onda je došao po njih seoski vrač Antun Vuković, zvani Tuna vrač. On je bio njihov suradnik, za vrijeme rata slao im je poruke i izvještaje, jednom riječju, bio je njihov doušnik i izdajnik svoga sela. Tako je slavna oslobodilačka vojska ušla u Bizovac, sigurno i bez ispaljenog metka, s vračem na čelu. Njegova kuća bila je blizu ulaza u Bizovac, mala kuća pokrivena trskom, toga jutra tamo je bila prava gozba. Na sokaku ispred kuće bili su postavljeni stolovi, na njima narezano suho meso, kobasice, kruh, kolači, gužvare, rakija i vino, da se osloboditelji počaste. Naši su to gledali kroz prozor iza zavjesa, svirala je harmonika, orila se partizanska pjesma i kozaračko kolo. Kad su počistili stolove, otišli su dalje u selo.

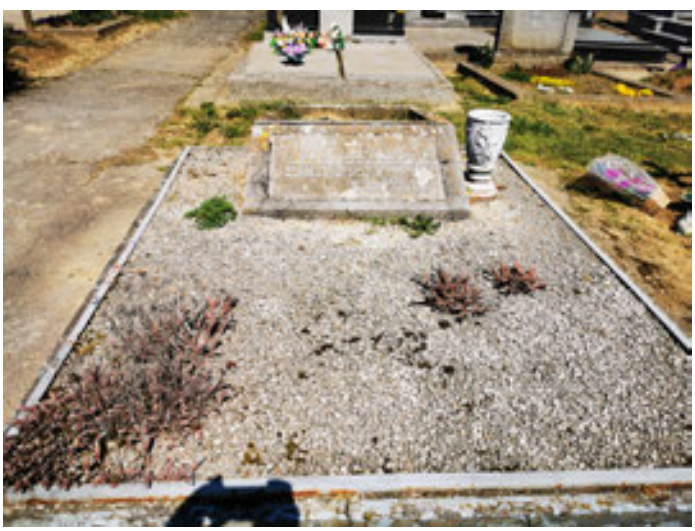
Prijepodne došla su dvojica partizana po mojeg oca: „Druže, spremaj se i ideš s nama!“ Kad su izašli na sokak, vidio je da tjeraju još četiri susjeda. Tako su došli do Đurđeve kuće. Čiča Đuko s upregnutim konjima već je bio na sokaku, popeli su se u kola i krenuli prema groblju. Preko puta izašao je sa zapregama čiča Jozo Krstićev i krenuo za njima. Nisu znali kuda idu i što ih čeka. Kad su došli blizu groblja, vidjeli su neke nepoznate žene kako plaču i zapomažu.

Ispred žena, dolje na zemlji, ležala su nepomična tijela mladića, kako je rekao moj otac, golobradih dječaka, koji su možda imali petnaest, šesnaest i sedamnaest godina. Žene su gledale u njih, plakale i govorile poimence kao da ih zovu, da se podignu s te hladne zemlje. Kasnije se saznalo da su ta djeca bili mladi Vojvođani koji su dotjerani iz svojih sela, iz svojih kuća u partizane. Srpski oficiri tjerali su ih u borbu kao topovsko meso da svi izginu. Partizanski oficiri bili su svi velikosrbi, bio im je cilj da izgine što više onih koji nisu Srbi. Tako da se može samo pretpostaviti da su mrtvi mladići bili Hrvati ili Mađari. „Sišli smo s kola“, nastavio je govoriti otac, „a onda nam se obratio oficir koji je imao više činove na rukavu.”

„Drugovi“, govori komesar, „ovo su naši mladi borci koji su ovdje poginuli, a ovo su ovdje njihove majke i sestre, vi ćete pomoći da se oni natovare u ova dvoja kola koja će ih odvesti u Bačku…” Drug komesar izvadio je iz svoje torbe list papira, napisao što se vozi u kolima i udario žig. „Izvoli, druže, ovo ti je propusnica”, dao je čiča Đuki.

Nastavio je pričati moj otac: „Kad sam došao bliže, vidio sam da je to svježa krv i da su im izlazne rane na prsima, znači pucali su im u leđa. Gledajući ova mlada nepomična tijela uhvatila me tuga i jad, Bože, pa to su im ti oficiri napravili. Progutao sam knedlu u grlu kako ne bih progovorio i zanijemio…”

I jesu, oni su ih likvidirali. Toga jutra ta je grupa maloljetnika tražila da ih se pusti kući, da oni dalje ne bi išli. Ne zna se točno, ali komesar im je najvjerojatnije rekao: „Dobro, drugovi, tko hoće kući, neka ostavi oružje i opremu i može ići.“ Njih 28 mladića, sretni što će ići svojim kućama, brzo su odložili oružje i opremu. Kad su krenuli prema cesti, okrenuli su leđa, a drugovi oficiri repetirali su svoje oružje. Rafalnom paljbom iz neposredne blizine pokosili su ih kao žitno snoplje.

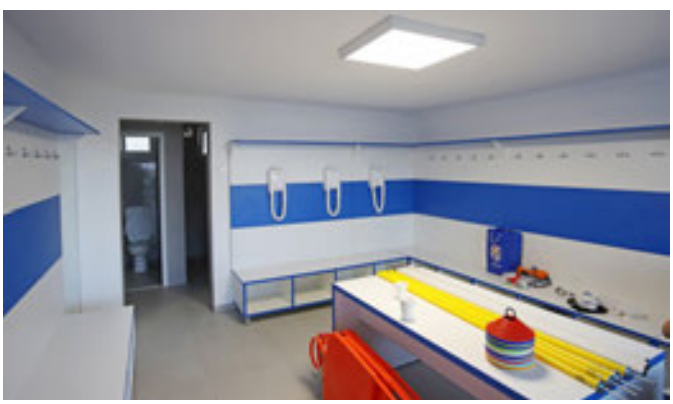

„U kola smo prostrli veliku petaru“, govori otac, „počeli smo ih slagati jednog na drugog kako su žene govorile. Po onome što smo čuli, bili su iz dva sela, odmah smo ih razdvojili, umotali u ponjave i pokrovce, utovarili smo 17 mrtvih mladića. Majke i sestre izabrale su svoje, za ostale su rekle da ih ne poznaju i ne znaju iz kojeg su sela. Drug komesar naredio je tada da iskopamo jamu usred groblja, da ih sve stavimo unutra i zatrpamo. Tako smo i učinili. Od tada je 11 mrtvih i nepoznatih mladih Vojvođana na našem bizovačkom groblju…”

Puno godina kasnije, 1967. godine, Narodni odbor općine Valpovo, kako stoji na nadgrobnoj ploči, stavio je betonski okvir i ploču na kojoj se spominje borba koje nije bilo. Zato kada prolazite pored njihova groba, stanite, pogledajte, zapalite svijeću bez straha jer tu nema nikakvih partizana. Ni danas se ne zna tko su mladići čija tijela leže na bizovačkom groblju. Njihovi roditelji nikad nisu saznali gdje su im sinovi sahranjeni, nisu im mogli zapaliti svijeću, niti se pomoliti na njihovim grobovima.

Antun Novoselić

Obnova kurije Normann-Prandau Ehrenfels

Sredinom lipnja ove godine na prigodnoj svečanosti u Velikoj vijećnici Osječko-baranjske županije u Osijeku, Općini Bizovac uručen je ugovor o bespovratnom financiranju projekta EU sredstvima. Općinski načelnik Srećko Vuković potpisao je ugovor u okviru Poziva ITU Urbane aglomeracije Osijek u iznosu od 2.550.000,00 kuna za projekt „Čuvarica baštine u srcu Bizovca“. Od potpisivanja vrijednog ugovora o sufinanciranju do danas izvršene su opsežne tehničke pripreme za početak građevinskih radova. Ovim projektom predviđena je obnova i opremanje kurije Normann-Prandau Ehrenfels s ciljem stvaranja integriranog kulturnog-turističkog proizvoda, odnosno prostora za prezentaciju i interpretaciju kulturne baštine općine Bizovac. Provedbom trogodišnjeg projekta “Čuvarica baštine u srcu Bizovca” osnažit će se kulturni i turistički potencijal i atraktivnost općine Bizovac.

Moderno uređene klupske prostorije BSK-a

U nastojanju da se nogometnoj školi i nogometnom klubu „BSK-Termia“ te svima koji se bave nogometom u Bizovcu osiguraju što bolji uvjeti rada, Općina Bizovac u ovoj je godini izdvojila značajna financijska sredstva namijenjena obnovi, uređenju i rekonstrukciji postojeće klupske zgrade izgrađene sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Izvedeni su opsežni građevinski radovi koji su obuhvatili potpunu sanaciju unutar svlačionica i svih pomoćnih prostorija, ugradnju podnog grijanja, izmjenu vodovodnih, odvodnih i elektroinstalacija, postavljanje novih keramičkih podova, ugrađivanje pvc stolarije, bojanje prostorija i nabavku novog namještaja po mjeri. Pored toga u 2021. godini u planu je postavljanje energetski učinkovitih reflektora namijenjenih za večernje treninge i odigravanje noćnih utakmica. Procijenjena vrijednost izvedenih radova ove godine iznose približno 600.000,00 kuna.

Potpore za novorođenu djecu

Općinski načelnik Općine Bizovac dana 8. siječnja 2020. godine donio je odluku o visini pomoći za novorođenu djecu. Pravo na novčanu pomoć stječu i ostvaruju roditelji koji su državljani Republike Hrvatske, s prebivalištem na području Općine Bizovac za svako novorođeno dijete. Sredstva za novčanu pomoć obiteljima za novorođenu djecu osiguravaju se u proračunu Općine Bizovac, a isplaćuje se roditelju djeteta rođenog u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2020. Visina pomoći utvrđuje se u iznosu od 2.500 kn za prvo dijete, 3.000 kuna za drugo dijete, 5.000 kuna za treće i svako daljnje dijete. Pravo na novčanu pomoć za novorođenu djecu ostvaruje se podnošenjem zahtjeva Jedinstvenom upravnom odjelu Općine Bizovac. Korisnici prava na novčanu pomoć za novorođenu djecu dužni su zahtjevu priložiti dokaz o rođenju djeteta, potvrdu o prijavi prebivališta djeteta, broj računa za isplatu i presliku osobne iskaznice jednog od roditelja.

U Samatovcima izgrađeno parkiralište kod groblja

Nastavljajući voditi brigu o kapitalnim infrastrukturnim ulaganjima i uređenju naselja Samatovci, Općina Bizovac u proteklih tri mjeseca završila je nekoliko unaprijed planiranih projekata. Pored mjesnog groblja izgrađeno je veliko parkiralište, a kod osnovne škole asfaltiran je kolni ulaz i parking za više automobila. Na zgradi društvenog doma smještenoj iza prodavaonice mješovite robe obnovljeno je krovište i ugrađena nova plastična stolarija.

Podjela knjiga odlikašima

Ogranak Matice hrvatske u Bizovcu od svog osnivanja njeguje tradicionalno dobru suradnju s Osnovnom školom Bratoljuba Klaića u Bizovcu. Krajem lipnja ove godine u prostorijama škole održana je tradicionalna akcija podjele knjiga i susret s učenicima sedmog i osmog razreda.

Matica je tom prigodom poklonila 8 kompleta knjiga u svojem izdanju učenicima koji su svih osam razreda završili s odličnim uspjehom. Ovo je tradicionalna akcija koja se u suradnji sa školom provodi već 12 godina s ciljem pohvale najboljim učenicima te promidžbe knjige i poticanja čitanja

Nova LED rasvjeta u dijelu Bizovca

U Općini Bizovac posebna se briga vodi o redovnom održavanju postojeće javne rasvjete i izgradnji nove gdje je potrebno u svakom pojedinom općinskom mjestu. Nedavno je obnovljena i izgrađena javna rasvjeta u novom bizovačkom naselju i to u ulicama Ante Starčevića, Vladimira Nazora, Ivana Mažuranića i Ivana Gundulića. Vrijednost cjelokupne investicije osigurane u općinskom proračunu iznosi nešto više od 600.000,00 kuna.

Novi sadržaji na olimpijskom stadionu u Brođancima

Do sljedeće Olimpijade starih športova olimpijski stadion u Brođancima obogatit će se novim infrastrukturnim sadržajima važnim za odvijanje ove manifestacije po kojoj su Brođanci nadaleko poznati. Kako se Olimpijada u Brođancima ovoga ljeta nije održala, Općina Bizovac i Olimpijski odbor značajna financijska sredstva uložili su u opremanje, sanaciju postojećih etno građevina i gradnju novih objekata na prostoru uokolo borilišta. Prvi takav sadržaj koji je već završen, a za koji je Općina izradila dokumentaciju i ishodila građevinsku dozvolu, drvena je nadstrešnica koja će omogućiti prihvat velikog broja predstavnika ekipa i uzvanika, a koju će moći koristiti i članovi mjesnog NK-a, organizirane grupe mještana i udruga s područja općine.

Gradnja javne rasvjete u Brođancima i Habjanovcima

U Brođancima i Habjanovcima gradi se moderna LED učinkovita javna rasvjeta ukupne približne vrijednosti za svako mjesto po 2,5 milijuna kuna. Kako bi se planirani projekti realizirali, izgradnja je podijeljena u nekoliko cjelina. Tijekom protekle dvije godine u naselju Brođanci izgrađena je u ulicama: Kralja Tomislava, Matije Gupca, Trg i Školska. U narednom vremenu nastavit će se graditi rasvjetni stupovi u ulicama Slavka Vidakovića, Braće Radić, Sunčana i Brkićeva.

Do danas je u naselju Habjanovci kao i u susjednom selu Brođanci izgrađene 2 cjeline i to u ulicama: Školska, Nova, Velika i Ljudevita Gaja. Još je preostalo izgraditi uličnu rasvjetu u Slavonskoj, Fiskulturnoj i Kolodvorskoj ulici.

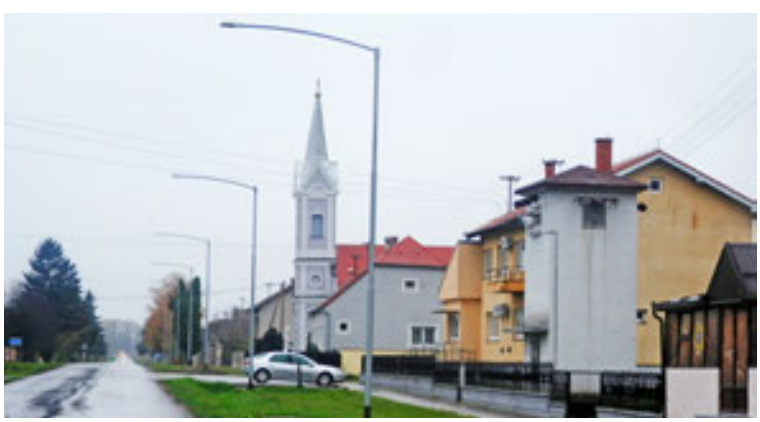
Nova ograda oko groblja u Bizovcu i obnovljena oko groblja u Cretu Bizovačkom

Općina Bizovac svake godine znatna financijska sredstva ulaže u održavanje svakog pojedinog groblja u naseljima Bizovac, Brođanci, Cret Bizovački, Habjanovci i Samatovci. U skladu s proračunskim mogućnostima Općine obnovljena je ograda oko groblja u Cretu, a u Bizovcu su izvedeni radovi u sklopu projekta izgradnje novih betoniranih grobnih mjesta. Osim toga, u Samatovcima je asfaltirano prostrano parkirališta ispred tamošnjeg groblja. Djelatnici općinskog komunalnog pogona redovito kose velike zelene površine oko i unutar svakog pojedinog groblja i kuće oproštaja održavaju urednima i čistima.

Rekonstrukcija državne ceste D2

Početkom srpnja započeli su radovi u sklopu sveobuhvatne rekonstrukcije državne ceste D2 Josipovac-Normanci, koja se proteže kroz tri naselja Općine Bizovac u dužini od 13 kilometara. Pored proširenja cestovne prometnice izgradit će se 9 kilometara pješačkih staza, 14 kilometara biciklističkih staza, urediti 600 kolnih ulaza te sanirati postojeći oborinski kanali. Uz novu elektroničku komunikacijsku infrastrukturu duž ceste, izgradit će se nova rasvjeta na raskrižjima s razvrstanim cestama te novim semaforima na raskrižju sa županijskom cestom ŽC4067 u Bizovcu kod skretanja za Bizovačke toplice. Također će se izvesti rekonstrukcija semafora na raskrižju s Valpovačkom ulicom. Da bi zaokružili cijeli projekt, slijedi i uređenje svih sedam parova autobusnih stajališta duž trase uz postavljanje novih nadstrešnica te dodatni trakovi za lijevo skretanje na čak pet raskrižja. Investitor ovog projekta vrijednog gotovo 93 milijuna kuna bez PDV-a i troška nadzora (koji iznosi 4,3 milijuna kuna) su Hrvatske ceste, a za njegova je izvođača kao najpovoljniji ponuditelj na javnom natječaju izabrana tvrtka Osijek-Koteks. Nakon završetka poslova prema projektnoj dokumentaciji Bizovac, Samatovci i Cret Bizovački u potpunosti će dobiti moderan, prometno funkcionalan i ljepši izgled.

Održana Redovna skupština Ogranka MH u Bizovcu

Početkom listopada u Edukacijskom centru održana je Redovna skupština Ogranka Matice hrvatske u Bizovcu.

Uz članove Matice Skupštini su bili nazočni i načelnik Općine gospodin Srećko Vuković te predsjednik Općinskog vijeća Milan Kranjčević. Ova Skupština pamtit će se između ostalog i po tome što je zbog epidemioloških mjera održana pod maskama. Predsjednik Vjekoslav Đaniš istaknuo je da je bizovački Ogranak i ovu godinu, usprkos svim nedaćama pandemije i svime što je ona donijela, uspješno proveo svoj zacrtani programa te da bi do kraja godine još trebali izaći iz tiska jedan broj časopisa Kvadrat te novi broj Matka. Pri kraju Skupštine za riječ se javio načelnik Srećko Vuković te pohvalio rad Matice te istaknuo dobru suradnju s Općinom Bizovac koja je uvijek spremna financirati korisne kulturne projekte. Spomenuo je također da se uskoro ide u obnovu do sada zapuštenog dijela kurije Normann-Prandau Ehrenfels u kojem će biti smještena zavičajna zbirka i knjižnica, a svoj prostor, koji već čeka godinama, konačno će dobiti i Matica.

Izrađena projektno-tehnička dokumentacija za proširenje dječjeg vrtića

Općina Bizovac, s obzirom na svoj ukupni godišnji proračun, izdvaja značajna financijska sredstva za zbrinjavanje djece predškolske dobi u područnom vrtiću „Maslačak“. Redovna cijena odgojno-obrazovnog programa ponuđena roditeljima iznosi 483,00 kn po djetetu što za većinu korisnika predstavlja prihvatljiv mjesečni trošak uzimajući u obzir kvalitetu skrbi i usluga koje djeca i roditelji dobivaju u bizovačkoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. Mogućnost institucionalnog zbrinjavanja što većeg broja djece rane i predškolske dobi na razini općine značajna je demografska mjera kojom se nastoji pomoći mladim obiteljima u podizanju ukupne kvalitete njihovog života. U nadolazećoj godini u općinskom proračunu planira se financijska stavka za dogradnju dječjeg vrtića „Maslačak“, stoga je završena izrada projektno-tehničke dokumentacije na temelju koje je dobivena i građevinska dozvola.

Predstavljen 3D prikaz budućeg izgleda bizovačke kurije

Na brojnim društvenim mrežama, portalima i web stranici www. opcina-bizovac.hr Općina Bizovac predstavila je vizualizirani 3D budući izgled (nakon rekonstrukcije i obnove) reprezentativnog kulturno-povijesnog spomenika graditeljske baštine kurije Norman Prandau Ehrenfels izgrađene 1830. godine. Ovaj EU projekt Općine Bizovac pod nazivom „Čuvarica baštine u srcu Bizovca“ utemeljen je na prethodno izrađenoj konzervatorskoj studiji i cjelovitoj projektno-tehničkoj dokumentaciji. Projektom obnavljanja predviđeno

je i opremanje kurije s ciljem stvaranja integriranog kulturno-turističkog proizvoda, odnosno prostora za prezentacije i interpretacije kulturne baštine bizovačkog kraja. Videouratke interijera, eksterijera i okoliša koje vam prikazujemo vrhunski su izradili i oblikovali NIMIS ING d.o.o. Osijek i PYLON RK d.o.o. Osijek uz stručne savjete dipl. ing. arh. Branka Urbana.

Izgrađena školska sjenica

Već od prvog dana nove školske godine, Osnovna škola Bratoljuba Klaića, Matična škola u Bizovcu, predstavila je vanjsku učionicu, školsku sjenicu kao novitet načina rada, kojim odgoj i obrazovanje podižemo na viši nivo. Školska sjenica jedan je od dodatnih elemenata boravka i izvođenja nastave u prirodi. Sjenica će imati multifunkcionalnu svrhu. Služit će za održavanje nastave i pružiti učenicima relaksaciju, boravak na svježem zraku u prirodnom okruženju, a u nju stane cijeli jedan razred. Cilj je navesti učenike da što više vremena borave u prirodi s ukazivanjem na potrebu čuvanja okoliša i podizanja ekološke osviještenosti učenika. Sada kada je njihova vanjska učionica gotova, učenici i učitelji s nestrpljenjem čekaju prve lijepe i tople dane da bi nastavu mogli provoditi na otvorenom s lijepim pogledom na školski okoliš, park. Osim učenika školske dobi, sjenicu će moći koristiti i djeca predškolske dobi kao i ostali mještani Bizovca.

Izgradnje odvodnog sustava

Na području Općine Bizovac u naseljima Bizovac i Samatovci dobrom dinamikom i vrlo uspješno osječka tvrtka Osijek Koteks gradi odvodni sustav otpadnih voda u okviru I., II.,III., V. i XIV. faze. Do danas su iskopani rovovi, položene cijevi izgrađena revizijska okna, a pritom u nekim dijelovima i izgrađeni kućni priključci u bizovačkim ulicama Kardinala Alojzija Stepinca, dijelu Kralja Tomislava, Sunčanoj, Ante Starčevića, Braće Radić, Augusta Šenoe, Petra Preradovića, Matije Petra Katančića, Ive Pavlića, Vladimira Nazora i Hrvatske Republike. Ukupna dužina izgrađene odvodne mreže iznosi blizu 7100 metara dužnih. Odvodnja u Samatovcima u okviru XIV. faze u potpunosti je izgrađena u ulicama: Timarićevoj, Pere Kovačevića, Đure Sabe i Braće Radić. Ukupne dužine približno 2.500 metara dužnih. U spomenutim ulicama izgrađena su i revizijska okna i kućni priključci. Nakon završetka spomenutih opsežnih radova ovog mega-projekta, slijedi sanacija cijelog gradilišta u oba naselja i svim ulicama, uređenje zelenih površina i asfaltiranje te drugi građevinski zahvati gdje god je došlo do oštećenja prilikom izvođenja radova.

Svijeće u spomen na Vukovar

I ove godine, kao i prethodnih godina, 17. studenoga ispred kurije Normann mještani Bizovca zajedno s općinskim načelnikom, vijećnicima i predstavnicima bizovačkih udruga dostojno su obilježili tragediju Vukovara. Duž cijele glavne ulice i u središtu mjesta uz molitvu su upaljene stotine svijeća u znak sjećanja na poginule i nestale hrvatske branitelje. Ovoj plemenitoj akciji pridružili su se već tradicionalno i učenici Osnovne škole Bratoljuba Klaića te zajedno sa svojim učiteljima zapalili svijeće od škole pa cijelom dužinom Ulice dr. Franje Tuđmana.

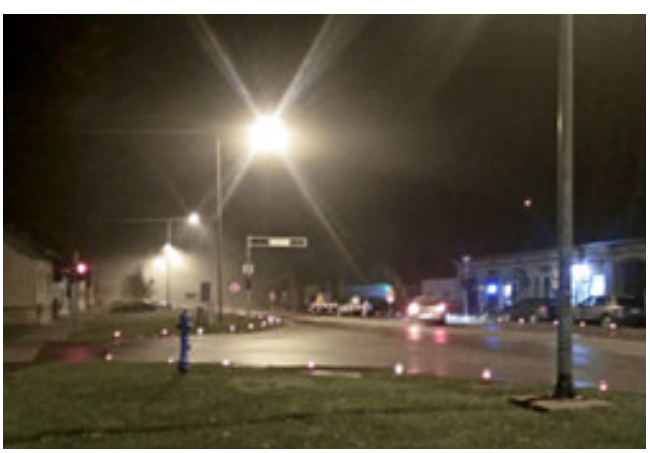
Slatki darovi djeci za blagdane

I ove godine na sam dan blagdana Svetog Nikole 6. prosinca iz Bizovca je krenula humanitarna akcija podjela poklon paketića dobroj djeci predškolske dobi. Zahvaljujući tradicionalno suradnji između općine Bizovac, Turističke zajednice i uvijek složne veteranske nogometne momčadi BSK-a bogati pokloni svetoga Nikole u pratnji strašnog Krampusa razveselili su brojne mališane širom naše općine. Svi koji nisu odmah primili Nikoline darove dobit će ih do Božića. Ukupno će tako biti podijeljeno 150 blagdanskih paketa čija je financijska vrijednost 7.500,00 kuna.

Pripremio: Srećko Vuković

ŽELJKO ERIĆ

Majstor Waltz

Nitko ne zna, niti se sa sigurnošću sjeća, kada je točno majstor Waltz došao u naše selo. Navodno je poslije Drugog svjetskog rata kao njemačka manjina proveo pet godina u komunističkim logorima. Ali to su sve bila samo nagađanja jer on je o tome šutio kao zaliven.

Priženio se kod kume Stane koja je za vrijeme rata ostala udovica, a svi su je zvali kuma kao što je i ona druge tako zvala. Kume ili kumo, zašto, nikome nije bilo jasno.

Živjeli su u kući standardnog šokačkog seoskog tipa. Imali su jedno jutro zemlje, jednu kravu, jednu krmaču i nešto živadi. Bio je tu još i vrt te voćnjak u kojem su bile samo šljive. Pored imanja, doduše skromnog, on se bavio i svojim zanatom, naime, bio je zidar.

U tim poslijeratnim, teškim vremenima, ne može se reći da je imao puno posla u vezi sa zidarijom, ali se našlo koje kakve krpeži oko starih i derutnih kuća (podzidavanje ili zidanje kakvih pregradnih zidova) a kad bi završavao posao, s puno rakije na kraju, klimao bi glavom i govorio:

„Ah, što vi Šokci znate! Ja sam obnavljao i Đakovačku katedralu… Pravio zvonik u crkvi u Vođincima… Ah, što vi znate…!

Pri tome monologu, lijevo mu se oko suzilo, a desno širom otvorilo. Obrve su mu se obično nakostriješile kao u povrijeđenog mačka kad bi mu jači suparnik oteo ženku.

Kao majstor nosio je crnu štofanu kapu sa šiltom jer majstori nisu nosili šešire, zelenu pregaču s naramenicama, te obavezne kožne papuče. Bez papuča nisi bio pravi majstor. Alat, svoj zidarski, nosio je u jutenoj židovskoj vreći, prebačenoj preko ramena.

Posla je imao i nije. Ovisi, ako ga netko pozove za kakvu bezazlenu zidarsku intervenciju. Gledajući sa strane, bila je idila gledati ga. Majstor zidar i udovica kuma Stana, ogromna i jaka žena, za glavu viša od njega. Njegova zaštita, duhovna i fizička, a on njoj potpora kao muškarac i k tome još majstor zidar.

* * *

Kao što sunce izlazi svako jutro i tjera mrak i mjesec od sebe dajući svjetlost i toplinu, tako se dogodi da je jutro oblačno, tmurno, maglovito i hladno s kišom, a sunce se ne pojavljuje. Ono je tu, ali ga nitko ne vidi i loše raspoloženje, bezvoljnost, svima ulazi u kosti i nikome nije do smijeha. Takvog jednog jutra, misleći da ja spavam u svom toplom krevetu, došla je kod nas sva uzrujana kuma Stana. Sjela je i brišući suzne oči keceljom počela jadikovati:

„Kumo! Ja sam nastradala, kao što nitko nije. Zar od svih muškaraca i Švaba na ovome svijetu, zar baš meni da dođe takva Švabenda, takva propalica i pijandura. Sve što zaradi, odmah propije i popuši. Jučer se toliko napio, došao je zablaćen k'o svinja i jednu je papuču izgubio, ne zna gdje!“

„Nije baš tako, kumo!“ moja ju je mati tješila, „To mu se dogodilo sinoć. Danas će već biti bolje!“

„Kakvi bolje. Bar da netko nađe tu papuču pa da je vrati. Ja sam, kumo, nastradala, ja purim samo tako. Zar sam ja to zaslužila? Zašto me dobri Bog baš tako kažnjava?“

Naravno da se ubrzo našla izgubljena papuča, netko ju je preko kapije bacio u dvorište i majstor je ujutro krenuo svojim, doduše, rijetkim poslom.

Trijezan, bio je krut i ozbiljan. Poslije posla, zastajao je kod ljudi koji su sjedili na klupčicama, strogo i službeno pozdravivši, ali kad popije… Malo se teturao i šemerio u hodu, sa svojom vrećom i alatom, a ljudi su ga zustavljali, pitali za zdravlje i posao. Stao bi, lijevo oko mu se stisnulo, a desno duplo više otvorilo (znak da je ljut i bijesan) odmahnuo rukom i teturajući otišao dalje:

„Ah, vi neuki, glupi i nekulturni Šokci. Zar da od svih sela dođem baš u ovo. Gorega od vašega nema. Što sam ja Bogu skrivio?!“

Nakon dolaska kući nije trebalo imati oštar sluh, a da susjedi i oni na ulici ne čuju vikanje kume Stane.

„Švabendo pijana, opet si se nalio!“

„Šuti, Šokendo glupa i nekulturna! Ti si vrag! Teški šokački vrag! Od svih ženskih vragova ovoga svijeta, da baš ja naletim na tebe. Ja, kulturni i pametni majstor!“

Pri tom je klimao glavom, a grimase očima davale su do znanja da je jako ljut.

„Što si, Švabendo, ti? Majstor! Ti si majstor?!“

„Da, vragu šokački, ja sam majstor!“

„Kakav si ti majstor, a pijetao ti srušio furunu, novo sazidanu furunu!“

„Laž! To je laž. Teška laž vas nekulturnih Šokaca!“

Priča o toj furuni ili krušnoj peći gdje se pekao kruh, gužvare, prasci ili janjići za kirvaj na Sv. Mateja, nije bila baš takva kako su ljudi u svojoj zlobi pričali. Miškova krušna peć, stara gotovo jedno stoljeće bila je derutna, a naročito je kuba na vrhu bila u lošem stanju. Popraviti kubu ili je ponovno sazidati bio je kompleksan i zahtjevan posao. Tu se tražila stručnost i iskustvo majstora.

Majstor Waltz je sa zadovoljstvom prihvatio ovaj zahtjevan posao. S tetkom Grgom, omanjim čovjekom štucanih brčića i lukavih očiju, jutrom prvo popio rakiju i gledao krušnu peć kao početak novog izazova.

„Da, da, kume Grga, to nije jednostavan posao. Da, to treba znati napraviti, a ja sam stotine peći i stotine kuba napravio. Ja sam majstor, školovani majstor zidar.“

Pri tome je već počeo klimati glavom i praviti grimase očima, znak da je rakija bila jaka i dobra. Nakon tri sata pripreme je počeo s radom, a moj tetak Grga je pravio blato za zidanje i posluživao ga u njegovom zahtjevnom poslu.

Za zidanje kube ovakvog tipa bila je potrebna šablona. Nju majstor nije imao.

„Meni ne treba šablona. Da! Ja sam majstor. To trebaju oni koji ništa ne znaju.“

Pritom je odmahnuo rukom, sada već opasno klimajući glavom. Od tankih skalica je napravio potpornje, neki veći, neki manji, ali služili su svojoj svrsi. Pred smiraj dana obojica su bili blatni od glave do pete, ali zadovoljni jer prvi dio posla je bio gotov. Mučilo ih je samo što je boca s rakijom bila prazna.

„Ah! veselo će Grga, „Evo ide Marga iz bostana. Sad će nam nasipati još jednu litru!“

Marga se zaista vraćala iz vrta, umorna i žedna od silnog kopanja, a pred sobom je tjerala jato kokoši u kokošinjac. Perad je bila nešto uznemirena, možda zbog kanješa koji je kružio nebom, a na to poče lajati i pas Sokol za-

vezan na lancu ispod ambara. Živad se sad još više poplašila. Tri kokoši skočiše, a za njima pijetao mašući krilima i skoči baš na novo sazidanu kubu. Začu se jedan potmuli udarac, drugi, treći. Kuba se srušila uz graju kokoši i lavež psa.

„Šta uradi, ženo nesretna, pijetao sruši furunu!“ Grga će kroz smijeh.

Majstor je bio očajan.

„Ah, ti Šokci. Ah, te žene! To su sve vragovi!“

Krušnu peć je za tjedan dana završio i napravio novu kubu jedan novi majstor. Bio je to majstor Đurica, taj je imao šablonu i sve je napravio po propisima. Za svaki slučaj ipak su dežurali pored peći da slučajno vrabac, golub ili kokoš ne skoči na nju. Posebno su pazili na pijetla.

Majstor Waltz se volio družiti s majstorom Đuricom. Kao kolege u poslu, razmjenjivali su iskustva, otkrivali tajne zanata jedan drugome, a naročito su se slagali u ispijanju rakije.

* * *

Početkom ljeta te godine su rodile kako već davno nisu. Rodile su kao šuge (tako je govorio stari svijet), grane su se savijale do zemlje i pucale od težine plodova. U sezoni kupljenja šljiva majstor je napuštao zidariju te je s kumom Stanom od jutra do večeri zgrbljen skupljao slatke plodove. Bačve su se punile, komovi vreli. Majstor Đurica mu je pomogao pri pečenju rakije, a znalo je biti na desetke kazana. Rakija se pekla na iznajmljenom i prijavljenom kazanu nekog omanjeg gospodina s tankim brčićima iz obližnjeg sela, a koga su zvali Staljin. Taj mu je nadimak prišiven jer se jednom u pijanom stanju izjasnio za ruskog diktatora. Ne zna se koliko je dugo bio na preodgoju na Golom otoku, ali sada je bio gospodin s kravatom i šeširom. Vozio se biciklom i s velikom pletenom košarom kupio ušur. Litra rakije po kazanu ili novac. Više je volio novac jer neki pokvarenjaci su mu umjesto dobre rakije znali podvaliti patoku.

Zbog dobrog uroda, rakije je bilo na sve strane. Pilo se nemilice, čak i oni dobri, pristojni ljudi, koji su znali mjeru i koji su držali do svoga dostojanstva, tajno su se odavali toj pošasti. Nemali broj žena, uglednih majki i domaćica u svoja četiri zida su popile čašicu više.

Klimajući glavom u svojoj alkoholnoj darežljivosti majstor je ispred kuće zaustavio Cigana i Ciganku s medvjedom na lancu.

„Stanite! Stoj!“ povikao je majstor.

Šarena trojka stade. Majstor ode u kuću i vrati se noseći desetak klipova kukuruza, pola table sušene slanine, te pola šake sitnoga novca. Cigan od sreće udari u svoj talambas, medvjed se uspravi na stražnje noge, tužno i umorno zareži i počne s igrom.

Odmah se tu skupila i hrpa dječurlije. Završivši igru, Cigan se nakloni majstoru (Ciganka je pokupila kukuruz i slaninu u svoju vreću) te se obrati medvjedu:

„Hajde, Miška, pruži šapu i pozdravi se s gospodinom!“

Gladna i žedan životinja, surovo mučena i tučena od svoga gospodara, bijesno zaurla i svojim oštrim pandžama zadere majstorovu pruženu ruku. Majstor zakoluta očima i napravu grimasu, a obrve mu se nakostrješiše.

„Majmune nekulturni! Majmune jedan! izdere se na medvjeda.“

Nakon toga incidenta i majstorove zbunjenosti, trojka se brzim koracima izgubila.

* * *

Dva ili tri tjedna od ovoga događaja kuma Stana je došla do nas, a misleći da ja spavam, počela je jadikovku mojoj materi:

„Kumo, ja više ne mogu to izdržati. Taj Švabenda će me ubiti! Srce će mi otkazati, ne mogu disati, jer imam astmu. A sve zbog njega. Nije se trijeznio danima, on i onaj pijani Đurica. To je sve ludo! Ostavio je kazan dulje pa su njih dvojica pekli rakiju od paradajza. Eto, i kum to zna (misleći na mog oca) i kad im je preko plota viknuo:

„Jel čemu?!“

Đurica je udario papučom o zemlju i uzvratio:

„Ništa, sos! Obični sos!“

„A ja sam morala Staljinu dati litru rakije ušura. E, kako sam nastradala. Zamisli kumo, u ovoj nestašici i sirotinji on dade Ciganima kukuruz, pola table slanine i još novaca. Bože moj, što sam ti skrivila? Jučer je išao na posao, zidao jedan pregradni zid i zaboravio ostaviti vrata. Sazidao skoro metar i pol, a onda ga strina Ana pitala: „Majstor, pa gdje će tu biti vrata?“

„Papučom je udario po zidu i srušio ga. Navečer se vratio sav blatan i kaljav. Izgubio je štofenu kapu, izgubio majstorsku kecelju, izgubio papuče i vreću s alatom. Ne sjeća se ni gdje je bio ni kod koga je radio. Eno ga, crkava u krevetu, ne može nikuda. Srećom sam prodala sto litara rakije gostioničaru, to nam je zaliha za zimu. A Švabenda neka sa Đuricom pije svoj sos. On i ne zna da sam to prodala!“

„Nije baš sve tako crno, moja kumo, mati će joj „ima među vama i lijepih trenutaka!“

„Nema, kumo, nema. S tom Švabendom nema“, kuma Stana je brisala suzne oči o svoju pregaču.

* * *

Nakon par dana, jutrom, dok se javljaju prvi pijetlovi, umjesto kume Stane, došao je majstor.

„Mali valjda spava“, upita za mene.

„Spava, spava!“ odvrati otac i reče materi:

„Sipaj nam rakije u bocu i skuhaj kavu!“ a majstor na to sjede i počne priču:

„Kume i kumo, ja sam totalno propao i oronuo čovjek! Ta me moja Stanača ubija. Čudi me da sam još živ i da se krećem i radim. Tako nešto od žene, tako nešto nije Bog stvorio nego sam Sotona. Ta žena je vrag, živi vrag!“

Majstor popi tri čašice rakije, zatraži od oca cigaretu, ustade a onda kleknu na pod. Suze mu udariše na oči.

„Radim, trudim se kao majstor, a kada se vratim s posla, jača je od mene sa svojih sto šezdeset kila, sruši me na pod licem okrenutim prema dolje. Zajaši me i uhvati za uši. Nateže mi uši i udara glavom gore-dolje vičući: „Ovamo novac, stara pijanduro!“ Opljačka me, a onda istjera u dvorište. „Spavaj sa svinjama, Švabendo. Tamo i pripadaš i ne vraćaj mi se u kuću.“ Ne da mi ni jesti. Ne da spavati u sobi.“

Majstoru suze prijeđoše u jecaj.

„Ja sam nastradao, kumovi moji dragi!“

* * *

Kako vrijeme prolazi, tako prođoše i dani kume Stane i majstora. Ostadoše neka nejasna i maglovita sjećanja iz ranog djetinjstva, vremena kada je sunce bilo toplije nego danas, vjetrovi manje hladni, a zrak puno čistiji. U nepovrat ode kuma Stana, odoše svi dragi likovi moje rane mladosti.

Majstoru se ostvarila vječna želja. Pobjegao je iz toga nesretnog sela s neukim i glupim Šokcima. Vratio se u Đakovo gdje je slušao zvonjavu zvona s katedrale. Slušao iz staračkog doma…

Božića nam ne mogu ukrast!

De pojačaj, Rezo, da čujem šta taj divani. Možda j' nešto novo stožer odredijo, a mi ne znamo, kaže mi Jozeta.

- Pojačaj si sam, za ne viđeš da su mi ruke sve od testa. Treba napravit tolike kolače, pa rezance, pa pirage, a Božić nam na vratima.

- Ma, za ne slušaš ti, babo, vesti, nećemo mi ove godine imat nikakog Božića. Ukrali su nam Uskrsa, a bome ću i Božića. Bezbožnici jedni!

- Jozeto, nemoj mi pripovedati makar šta, a nemoj ni te vesti slušati svaki sat. Za ne viđeš da je to sve isto, sam se truješ. Prestani mrgovat, ti s' gorji od te korone! Idi, moljim te, napolje i nacepaj drva da mi pokoraji budu rumeni.

- Joj, Rezo, eto ti sanduk pun drva, za' ne viđeš, još sam jutros nacepo, rano u cik zore. Viđem ja da ti sam oćeš da ja izajdem napolje na tu zimu.

- Ama, već si dodijo, a i Marača će dojt pa ne moraš svakom loncu bit poklopac, uvek se trpaš u naš divan!

- Marača će dojt? Pa čujem da s njezini svi pozitivni i da su izolirani. Još će nam bolešćinu dovuć u kuću!

- Ma, šta kažeš? Kako ću joj reć da ne unide unutra. Šta ćemo sad? Idi brže pocuni dok ne dojde.

- Baš me briga, odo ja cepat drva, a ti viđi šta ćeš. O, Bože, nemam mira ni u svojoj kući!

Ni prošlo dugo kad čujem neko zove: - Rezo, Rezo… Di ste… de, otvori! Šta ste se zatvorili?

- Ama, nismo još ni otvorili, spremamo se pa idem u dućan.

- Joj, Rezo, de viđi kako sam se zakaljala, pa koju mater sad opet kopaju. Pa vi ni flostera više nemate.

- Ama, kanalizaciju meću, za' ne znaš?

- Nemam pojma nit kud idem, nit šta znam. De, moram se izut, sva sam ukaljana.

- Ama, ne moraš se izut, svejedno ja i Jozeta odma idemo, nećemo bit doma, moramo u dućan.

- Ajoj, baš sad, mislila sam se mal ugrejat kraj tvoje furune. Moj još spava, nismo još ni naložili, a u plin niš' ne znam.

- Ajd, šta ću s tobom, ugrej se mal. Sedi tam u ćošak, a ja se idem spremat.

Pomislim u sebi: Bože, šta ću sad, napast jedna, kud oda?! Sad sam nagrabusila, moram proštudirat kako da ju izvučem napolje.

- Maro, Maro de izajdi napolje da viđeš nešto!

- Šta se desilo, Rezo? Pa šta si metila masku, da se nisi zarazila?

- Ama, tela sam da viđeš jato divlji gusaka, lete od Aršanja prema moru, mora da će bit snega! Nisam se zarazila, rekla sam ti da smo zaputem!

- Ajd onda idite da vas ne zabavljam.

- Jozeto, brže pomagaj!

- Šta sad opet oš?

- Eto ti krpa i ta tekućina pa brzo ribaj brave i tu kraj furune di je sedela Marača, a ja ću otvorit vrata i sve penđere da se provetri. Kad budeš gotov, dobro si operi ruke!

- Eto, rekla si ti da ništ ne veruješ u tu bolešćinu, a šta j' sad?

- Ma rekla sam ti da nam ne može niko Božića ukrast!

- Kako ne može, viđeš da su odredili da sam 25 ljudi mogu bit u crkvi. Oš ti bit med ti 25?

- E, moj Jozo, pa Božić je u nama, u našim srcima i obiteljima. Došašće je svakog jutra kad se probudimo i u mislima imamo Isusa. Ovo je došašće priprema i moramo izdržat sve križeve koji su pred nama! Ama, doj će Božić i proj će. Izdržat ćemo mi to, ako Bog da, za ne viđeš daj cepivo još mal' pa gotovo. Kad nas cepe, sve će projt preko noći!

- Tog se Rezo i bojim!

- Dragi moji, imajte vere u svojega Boga i dočekat ćete Božića u blagoslovu, u svojem domu, pa makar u mislima na svoju crkvu. Sretan vam Božić i nek se Isus porodi u vašim srcima i mislima!

Vaša strina Reza

Miriše na snijeg

Kad dođe jesen, uvijek se prisjetim moje mladosti i kako je to nekada bilo. Puno je godina prošlo od tada, ali svega se još sjećam kao da je jučer bilo. Kako se ručno brao kukuruz i vozili ga doma konjima i kolima, istovarali na trijem pa onda navečer bruljili i dizali na tavan. Nakon toga se išlo u polje krčit kukuruzinu, vezalo se u snopove sa užadima od ražene slame te slagalo u vrpe. Iz tih vrpa smo snopove tovarili u kola i vozili doma te slagali plot od kukuruzine. Iza štale od djeda Đure Matkovića koji je bio prvi komšija ispred nas ukopali bi u zemlju bagremove stupove, onako na rijetko, a onda povezali golčice na metar visine uzduž međe. Ustubok bi slagali snopove kukuruzine i naslanjali na golčice i tako napravili plot. Djeda Đuro je sa svoje strane naslanjao opet svoje snopove na naše i tako smo imali dvostruki debeli plot. Svaki dan bi sa tog plota uzimali snopove i nosili u štalu da jedu konji i krave i tako je naš plot malo po malo nestajao. A onda su kokoši došle na svoje, prelazile bi iz jednog dvora u drugi, ali se znalo reda. Svaka koka išla je nesti u svoje gnijezdo i spavati u svoj kokošinjac, a neke se spavale i na velikoj dudi. A kakve smo samo pijetlove imali, čim bi vidjeli tuđu koku, odmah bi trčali za njom. Kad bi pogazio komšinicinu koku, skočio bi na stup i kukuriknuo iz sveg glasa, onako od dragosti. Tako je to bilo nekada. Znalo se čiji je koji dvor i čiji bostan, iako plotova nije bilo, a mi djeca smo imali veliku slobodu kretanja.

Jednu predvečer, negdje poslije Svetog Luke, a bio je to onda već zimski svetac, došao je moj apastari do tog plota uzeti par snopova kukuruzine, kad tamo naš komšija koji je također došao po kukuruzinu i tako poče razgovor:

„Faljen Bog, Đuro, kako je?“ „Ama, eto, Marko, znaš i sam kako je, bole me sve košćice. Valda je to od tog vremena?“ Na to će mu komšija: „Je, Đuro, od vremena je. Viđeš kako su se oblaki spuščali, sve se zatušćilo. Prošlo je i Lučino i mogo bi i sneg!“ „Pa, da, Marko, miriše na sneg, treba pregurat tu zimu. Tako su i naši dedovi, ko i mi nosili snopove od plota do štale, ništa se ni promenilo!“

Te noći je stvarno počeo padati gusti snijeg, njih dvojica kao da su ga namirisali. Bile su to prave, hladne i dugačke zime i trajale od Lučina do Josipova. Zaista je bilo puno snijega i jesmo se nalopatali i naodgrtali. Po zimi se dobro jelo pa se moralo nešto i raditi tako da je snijeg dobrodošao.

Treći dan kad je snijeg stao, apa je rekao da idemo iz štaglja izvući saonice jer moramo malo protjerat konje. Dugo su stajali u štali pa bi se mogli ukrviti, a znalo im je i udarit u noge zbog predugog stajanja. Odemo tako do štaglja i izvučemo velike saonice. Stavili smo vagire, kratke lotre, **šaraglje**, naprijed stavili federsic, a odostraga dvije daske i na njih pokrovce. “A kud idemo?“ „Idemo se sanjkati“, rekao je apa, „pozovite svu djecu koja su na sokaku.“ Dok je apa upregao konje, već su bile pune saonice djece. Bilo je to veliko veselje i radost. Koliki su nas kočijaši šibali kanđijama i tjerali od svojih saonica, a sad su nas pune saonice, nitko nas ne tjera i ne viče na nas. „Ajmo, Mico, Sokole!“ tako su se zvale kobile. Išli smo kroz čitavo selo, još se puno djece hvatalo i kvačilo male saonice za šaraglje. Tako smo došli do Creta. Tamo smo se okrenuli i natrag kroz selo pa do Samatovaca. Kad smo se vratili doma, u dvor, svi su bili sretni, a i nasanjkali smo se i konji su po povratku u štalu bili zadovoljni i odmarali su se.

Mi djeca otišli smo svako svojoj kući da se ugrijemo jer smo, bome, dobro ozebli. Bila su to neka druga vremena. Bilo nam je lijepo i dan-danas se sjećam vožnje na saonicama i puno snijega kojega danas više nema.

Djeda Tuna Katin

DVA VRANCA

Poljem jure dva vranca,
Kao dobra stara znanca.
Kroz djetinjstvo trče snažno,
Kao da mi žele reći nešto važno.
Kao da čujem u daljini
Dječji osmijeh u blizini.
I saone što u snijegu škripe,
Jasno vidim sve te slike.
Male ruke, dubok snijeg
Malo bilo... ali sveg...
Ne dam zimi, ne dam vjetru
Ovu moju dječju sjetu.

Kroz maglu k'o da vidim
Stari apa nešto sklepa.
Saone sad male pravi,
Sanjkat smo se dugo znali.
Još ih imam, eno stoje,
Na tavanu dane broje.
Ne dam nikom, nema zlata
Još me ljubav dječja hvata.
Stara majka, mlijeko svježe
Sve me ovdje nešto veže.
Dva vranca, škripa snijega
Malo bilo... ali svega...

Ivan Erić

Snimio: Denis Fekete